

3

2006
ročník 58

40 Kč

čtenář

MĚSÍČNÍK PRO KNIHOVNY

- 74 — **Stav domácích webových stránek veřejných knihoven na konci roku 2005 – 2/** Aleš Brožek
- 82 — **Příběh Univerzitní knihovny v Bratislavě/** Tibor Trgiňa
- 86 — **ROZHOVOR**
Rozhovor s PhDr. Jiřinou Bínovou Kádnerovou o činnosti Nadace knihoven/ Hana Jirkalová
- 87 — **JAK VYSLOVOVAT JMÉNA CIZÍCH AUTORŮ**
- 88 — **AKTUALITY**
z 12. zasedání Ústřední knihovnické rady ČR/ Lea Prchalová
- 90 — **KRONIKA**
Naše knihovnictví ztratilo významnou osobnost. K úmrtí profesora J. Cejпка/ Rudolf Vlasák
- 93 — **Konference Kniha v 21. století/** Milada Písková
- 94 — **Digitální projekty a programy v České republice a v angloamerické oblasti – 8/** Vesna Škodová
- 97 — **Z KNIHOVEN...**
- 99 — **Víte, jak vaše dítě používá internet?**
- 100 — **Evropský program bezpečnějšího internetu**
- 101 — **14. setkání knihovníků, archivářů a historiků v Olomouci/** Lubomír Novotný
- 103 — **Noc s Andersenem/** Mirka Čápková, Hana Hanáčková
- 104 — **Databáze českého výtvarného umění/** Jiří Mika
- 105 — **ZE SVĚTA**
- 106 — **NOVINKY Z FONDU KNIHOVNY**
KNIHOVNICKÉ LITERATURY NK ČR
- 107 — **KNIHOVNY V TISKU**

— **SYLVA ŠIMSOVÁ ODPOVÍDÁ Z ANGLIE**

Středočeský kraj

Vydává:

Středočeská vědecká knihovna v Kladně,
ul. Generála Klapálka 1641, 272 01 Kladno
v Nakladatelství a vydavatelství Academia

Evid. č. časopisu MK ČR E 485
ISSN 0011-2321

Šéfredaktorka: Hana Jirkalová

Redaktorka: Olga Vašková

Grafická úprava a sazba: Kateřina Bobková

Redakce a inzerce: Legerova 61, 120 00 Praha 2,
tel.: 224 941 159, 224 941 976, l. 226, 264,
e-mail: ctenar@academia.cz

Redakční rada:

PhDr. Jiřina Bínová (předsedkyně),

Ing. Aleš Brožek, Mgr. Jan Helcelet, Ing. Jan Kaňka,

PhDr. Šárka Kašpárková, PhDr. Ladislav Kurka,

PhDr. Jan Meier, Mgr. Petra Miturová,

Mgr. Alena Otrubová, Mgr. Jan Pěta,

PaedDr. Vladislav Raška, PhDr. Vít Richter,

PhDr. Vladimíra Švorcová, PhDr. Eva Žáková

Tisk: Serifa, Jinonická 80, 158 00 Praha 5

Distribuce:

Objednávky na předplatné přijímá firma

ALL PRODUCTION, P.O. BOX 732, 111 21 Praha 1.

Call centrum:

tel.: 234 092 851, fax: 234 092 813

e-mail: predplatne@predplatne.cz

Rozšiřují též společnosti holdingu

PNS a.s. – drobný prodej.

Podávání novinových zásilek povoleno

Ředitelstvím poštovní přepravy Praha

č.j. 1371/1994 ze dne 20. 6. 1994

Podávání novinových zásilek bylo povoleno

Českou poštou, s.p. OZSeC Ústí nad Labem,

dne 21. 1. 1998, j.zn. P-327/98

Předplatné pro Slovensko: L.K. PERMANENT, s.r.o.,

P.O. BOX 4, 834 14 Bratislava 34,

tel.: 004217/444 537 11, fax: 004217/443 733 11

Cena jednoho čísla 60 Sk, roční předplatné 660 Sk,

roční předplatné 440 Kč

Časopis vychází s podporou dotace

z programu MK ČR Knihovna 21. století

Vydavatel si vyhrazuje právo zveřejnit

publikované materiály i na internetu.

Číslo odevzdáno k tisku 6. 3. 2006

Nevyžádané rukopisy se nevracejí.

FROM THE CONTENTS

State of public library home-pages at the end of 2005 – 2

(Aleš Brožek) /74

The story of the University Library in Bratislava (Tibor Trgiňa) /82

Interview: with Jiřina Bínová Kádnerová about the activities of the Libraries Foundation /86

Central libraries council:

Latest from the 12th meeting (Lea Prchalová) /88

Chronicle: Czech librarianship has lost a prominent figure:

On the passing of Professor Jiří Cejpek (Rudolf Vlasák) /90

Books in the 21st Century Conference (Milada Písková) /93

Digital projects and programmes in the Czech Republic

and the Anglo-American sphere – 8 (Vesna Škodová) /94

From the libraries /97

European Safer Internet Programme /100

Fourteenth meeting of librarians, archivists and historians in Olomouc (Lubomír Novotný) /101

Andersen Night (Mirka Čápková – Hana Hanáčková) /103

Database of Czech Plastic Arts (Jiří Mika) /104

Regular features

AUS DEM INHALT

Zustand der inländischen web-Seiten von öffentlichen Bibliotheken

zum Schluss des Jahres 2005 – 2 (Aleš Brožek) /74

Begebenheit der Universitätsbibliothek in Bratislava

(Tibor Trgiňa) /82

Gespräch mit Jiřina Bínová Kádnerová über Funktion

der Bibliotheksstiftung /86

Bibliothekarischer Zentralrat: Aktualitäten aus der 12. Sitzung

(Lea Prchalová) /88

Chronik: Tschechisches Bibliothekswesen verlor hervorragende

Persönlichkeit. Zum Tode des Professors Jiří Cejpek

(Rudolf Vlasák) /90

Konferenz: Buch im 21. Jahrhundert (Milada Písková) /93

Digitalprojekte und –programme in der Tschechischen Republik

und in der angloamerikanischen Region – 8 (Vesna Škodová) /94

Aus den Bibliotheken /97

Europäisches Programm der sichereren Internets /100

Konferenz: 14. Zusammentreffen der Bibliothekare, Archivare und

Historiker in Olomouc (Lubomír Novotný) /101

Nacht mit Andersen (Mirka Čápková – Hana Hanáčková) /103

Dateibasis der tschechischen bildenden Kunst (Jiří Mika) /104

Regelmässige Spalten

Obec	typ	http://	celková úroveň	aktualnost	adresní údaje	historie	údaje o fondu	počet záznamů	online služby	jazykové verze	odkazy
Vamberk	M&K	www.vamberk-city.cz/kultura/knihovna.htm	3	3	2	0	0		0	1	0
Varnsdorf	M&K	www.mkvdf.cz	5	5	5	5	5	119 000	3	5	4
Včelná	MK	www.vcelna.cz/knihovna.htm	3	3	3	0	5	5 000	1	1	0
Velešín	M&K	knihovna.muvelsin.cz/	5	5	5	5	5	21 000	3	1	4
Velká Jesenice	MK	www.velkajesenice.cz/knihovna/	4	4	4	4	1		0	1	4
Velké Bílovice	M&K	www.velkebilovice.cz/	5	5	4	2	5	30 000	3	1	2
Velké Karlovice	MK	www.velkekarlovice.cz/pages/main.php?page=knihovna	2	1	3	0	5	74 000	1	1	0
Velké Kunčice	MK	www.velkekunetice.cz/vismo/o_utvar.asp?u=17907&id_org=17907&id_u=16&p1=4043	3	3	4	0	4	celý seznam	1	1	0
Velké Meziříčí	M&K	www.knihovnavm.cz/	5	5	5	5	5	47 000	3	2	4
Velké Pavlovice	M&K	www.velke-pavlovice.cz/	3	1	4	0	5	16 000	3	1	5
Velký Osek	MK	www.sweb.cz/knihovna.velosek/	3	3	4	4	1		0	1	0
Velký Újezd	M&K	www.velkyujezd.cz/index.php?article=knihovna	3	3	2	0	5	3 000	1	1	0
Velvary	M&K	www.velvary.cz/knihovna.htm	3	4	3	0	0		0	1	0
Vendryně	MK	www.vendryne.cz/index.php?body=knihovna	3	3	4	0	3	novinky	0	1	0
Veselí nad Lužnicí	M&K	www.qasar.cz/knihovna/	4	3	4	4	5	24 000	3	1	3
Veverská Bítýška	MK	www.obecveverskabityska.cz/knihovna/index.html	3	3	2	0	3	seznamy	0	1	0
Vitkov	M&K	www.vitkov.info/knihovna/knihovna.htm	4	3	4	0	5	35 000	3	1	0
Vlachova Břeží	MK	www.mikroregionvb.cz/tousek/moje/index.php	3	3	2	0	1		0	1	3
Vlašim	M&K	web.iol.cz/vlknih/	5	5	4	4	5	63 000	3	1	5
Vlčnov	MK	www.vlcnov.cz/czech/kultura/knihovna/knihovna.htm	4	3	4	0	3	seznamy	0	1	2
Vnorovy	MK	www.vnorovy.cz/DATA/knihovna/knihovna.htm	3	3	4	0	3	novinky	0	1	0
Vodňany	M&K	www.knih-st.cz/odmetvod.html	3	3	4	4	1		0	1	0
Volary	M&K	web.telecom.cz/knihovna-volary/http://www.mestovolary.cz/clanky.php?id_menu1=25&id_menu2=38&lang=1	2	3	4	0	0		0	1	0
Volenice	MK	www.volenice.unas.cz/stranky%20knihovny/index.htm	2	3	4	0	1		0	1	0
Volyně	M&K	www.volynne.info/knihovna/	4	5	4	1	3	novinky	1	1	5
Vošice	M&K	www.votice.cz/uo-mknihovna-index.html	3	2	4	4	1		0	1	0
Vranov nad Dyjí	MK	www.volny.cz/ouvranovnd/VR-kultura.html#MistniKnihovna	3	3	4	4	1		0	1	0
Vratimov	M&K	www.mkmistek.cz/vratimov/index.htm	4	2	5	4	1		0	1	4
Vrbice	MK	www.vrbice.info/	3	3	4	4	1		0	1	0
Vrbno p. Pradědem	M&K	vismo.obce.cz/vrbno/o_utvar.asp?d=1&u=18608&id_org=100105&id_u=1034	4	4	4	4	5	30 000	1	1	0
Vrchlabí	M&K	www.muvrchlabi.cz/organizace.php?slozka=132	2	2	4	0	0		0	1	0
Vsetín	M&K	www.mvk.cz/	5	5	5	5	5	74 000	2	3	5
Všenory	M&K	knihovna.vsenory.cz/	3	2	4	5	3	novinky	0	1	5
Vysoké Mýto	M&K	www.knihovna.myto.cz/	5	4	5	5	5	66 000	3	1	4
Vysoké nad Jizerou	M&K	www.vysokenadizerou.cz/index.php?section=32	3	2	4	3	3	novinky	0	1	0
Vysoké Veselí	MK	web.quick.cz/knihovna.vv/	2	2	4	0	1		0	1	1
Vyškov	RK	www.kkdvyškov.cz/	5	5	5	4	5		3	1	5
Vyšší Brod	M&K	www.knihovnavbrod.cz/	5	5	4	4	3	novinky	0	1	1
Vyšší Brod	M&K	www.vyssibrod.cz/mesto/knihovna.html	2	0	3	3	1		0	2	0
Zábřeh	M&K	knihovna.zabreh.cz/	5	5	5	5	3	seznamy	1	1	5
Záhorovice	MK	www.zahorovice.cz/knihovna.php	2	1	4	0	1		0	1	3
Zahrádky	MK	www.zahradky.cz/	4	3	3	3	3	seznamy	0	1	0
Zastávka	MK	www.zastavka.cz/index.php?sub=1&article=5&x=1&y=10	4	4	4	0	5	14 000	3	1	3
Zbraslav	MK	mc.zbraslav.info/knihovna/	5	5	4	4	5	15 000	3	1	3
Zlín	KK	www.kfbz.cz	5	5	5	5	5	411 000	4	5	5

Obec	typ	http://	celková úroveň	aktualnost	adresní údaje	historie	údaje o fondu	počet záznamů	online služby	jazykové verze	odkazy
Zlonice	MK	www.zlonice.cz/index.php?nid=1791&lid=CZ&oid=189449	4	3	4	4	0		0	1	0
Znojmo	M&K	www.knihovnazn.cz/	5	5	5	5	5	233 000	3	1	5
Zruč nad Sázavou	M&K	www.zruc.cz/web/index.php?adr=kultura&str=knihovna&menu=kultura	3	3	1	0	1		0	1	0
Zruč-Senec	MK	www.zruc.cz/mlkzruc/	4	5	4	0	3	seznamy	0	1	5
Zubří	MK	www.mesto-zubri.cz/knihovna.htm	2	0	4	3	1		0	1	5
Zátec	M&K	www.mekzatec.cz	5	5	4	4	5	85 000	3	1	4
Žďár nad Sázavou	M&K	www.knihzdar.cz/	5	5	5	5	5		4	4	5
Ždírec n. Doubravou	M&K	www.zdirec.cz/cz/sec.php3?sec=28	4	4	4	1	1		0	1	3
Železný Brod	M&K	www.zelbrod.cz/index.php?akt=knihovna	2	2	3	0	0		0	1	3
Želiv	MK	www.obeczseliv.cz/vismo/dokumenty2.asp?u=19627&id_org=19627&id=12796&p1=17696&p2=&p3=	3	3	3	4	1		0	1	0
Žleby	MK	www.ouzleby.cz/index.php?id=knihovna.php	3	3	4	0	1		0	1	0
Žlutice	M&K	www.zlutice.cz/infocentrum.htm	2	1	4	0	1		0	1	0

SERVIS ČTENÁŘE

Vyhlášení soutěže NADACE KNIHOVEN

Nadace knihoven vypisuje soutěž na podporu studijních cest do zahraničních knihoven v roce 2006.

1. Podmínky pro přihlášení do soutěže

1.1 ÚČASTNÍCI SOUTĚŽE

Občanská sdružení, obecně prospěšné společnosti, nadace, příspěvkové a rozpočtové organizace působící na území ČR.

1.2 ÚDAJE V ŽÁDOSTI

Účastník se přihlásí do soutěže písemnou žádostí, která bude obsahovat:

- název a adresu (včetně e-mailu) účastníka,
- údaje o zájemci, pro něhož je studijní cesta připravována, tj. profesní životopis včetně dosaženého vzdělání a funkce v současném zaměstnání, údaje o jazykových znalostech, příp. výčet již absolvovaných stáží, seznam publikovaných prací a proslavených přednášek,
- náplň studijní cesty, místo a termín konání cesty, očekávaný přínos pro účastníka soutěže,
- předpokládané náklady cesty.

1.3 UZÁVĚRKA PŘIHLÁŠEK

Žádost se odevzdává osobně nebo zasílá poštou na adresu vyhlášovatele do **30. dubna 2006**. Rozhodující je datum na razítku podací pošty.

1.4 ADRESA VYHLÁŠOVATELE

Nadace knihoven, Kounicova 65a, 601 87 Brno

2. Vyhodnocení soutěže

2.1 POSOUZENÍ PŘIHLÁŠEK DO SOUTĚŽE

Žádosti účastníků soutěže posoudí správní rada Nadace knihoven do 31. května 2006 podle následujících kritérií:

- přínos studijní cesty pro instituci, ve které zájemce o studijní cestu pracuje,
- jazykové a odborné znalosti uchazeče,
- kvalita zpracované žádosti.

2.2 VÝŠE PŘÍSPĚVKU

Finanční příspěvek, který bude Nadací knihoven **hrazen výnosem z vkladu Nadačního investičního fondu**, činí **maximálně 50 % nákladů** na studijní cestu.

Příběh Univerzitní knihovny v Bratislavě

Příběh Univerzitní knihovny v Bratislavě začal před šestaosmdesáti lety, v její historii však takových turbulentních období, jako na začátku prvního desetiletí nového století, nebylo mnoho. Po rozsáhlé renovaci historických budov je knihovna od dubna 2005 znova přístupná veřejnosti, která dosažený výsledek vnímá vesměs pozitivně. To je dobře, protože knihovny a knihovnická profese v našich končinách potřebují pozitivní příklady. Příznivá společenská odezva na projekt ukazuje na potřebu investovat i do oblasti knihoven, která byla na Slovensku doposud dosti zanedbávaná. Dnes je „Univerzitka“ nejen *jako nová*, ale ona se po rekonstrukci takovou opravdu stala.

Projekt MKKC

Projekt „Multifunkční kulturní a knihovnické centrum – Obnova a revitalizace historických budov Univerzitní knihovny v Bratislavě“ (dále jen jako MKKC), se měl realizovat v letech 2001–2003 s rozpočtem 361 mil. Sk. Na přelomu let 2005–2006 bylo zřejmé, že bude dokončen až v létě letošního roku s nákladem 498 mil. Sk. Časový skluz a zdražení stavby mají převážně objektivní příčiny.

Univerzitní knihovna v Bratislavě sídlí v historickém centru Starého Města od roku 1919. V exponované památkové zóně jsou budovy knihovny chráněny nemovitými národními památkami první kategorie: Klášter klarisek (Klarisky), barokní paláce Uherské komory (Uherského sněmu) a Leopolda de Pauliho a v jeho zahradě umístěný rokokový Lisztův pavilón (v němž údajně koncertoval světově známý skladatel a virtuos). Jsou to staleté budovy, které byly v minulosti vícekrát renovované, často s výraznými dispozičními změnami, jež v posledních letech chátraly. Byl nejvyšší čas něco s nimi udělat, ale nejen naoko. Kosmetické úpravy a částečné opravy by nepomohly, bylo nutné budovy zásadně obnovit a revitalizovat. Provést to s úctou ke kulturnímu dědictví a s perspektivou fungování mo-

derní knihovnické a kulturní instituce. Použit materiály a technologie, které při minulých rekonstrukcích nebyly k dispozici, resp. odstranit chyby a přetrvávající poruchy, cíleně zvýšit funkčnost prostor. Vytvořit vyhovující skladové podmínky pro knižní fondy a zpřístupnit palácové a další prostory návštěvníkům. Jinak řečeno: budovy nejen obnovit, ale i modernizovat, více je otevřít veřejnosti, dosáhnout jejich vyšší flexibility. Vytvořit v nich nejen moderní knihovnu, ale i kulturní a společenské centrum.

Na této cestě bylo nutné překonat různé překážky, analyzovat jiné podobné projekty, argumentovat, lobbovat. Znova se potvrdilo, jak je důležité mít v „šuplíku“ nějaký projekt, alespoň jeho náčrt, protože štěstí přeje připraveným. Skoro ze dne na den musel být úvodní projekt předán na příslušný stůl. Pod téměř poetickým názvem „feasibility study“ se od nás žádalo něco, čemu jsme jako knihovníci nejdřív úplně nerozuměli, ale brzy jsme pochopili a konali. Tato studie se stala podkladem pro CEB (Council of Europe Development Bank) se sídlem v Paříži pro poskytnutí úvěru vládě SR na projekt MKKC. Ve vládě ho předkládal tehdejší ministr kultury Milan Kňažko, který odvedl dobrou práci (na ministry je třeba mít štěstí!). Vláda SR bankovní úvěr ve výši 137 mil. Sk schválila v dubnu 2001. Všechny ostatní náklady (včetně DPH) byly kryty ze státního rozpočtu na jednotlivé roky.

Standardní předprojektová a projektová fáze každé investice vyžaduje obvykle více času, který v tomto případě nebyl k dispozici. Etapa přípravných prací (průzkumy, projekty, veřejné zadávání) byla opravdu krátká, avšak delší vzhledem k plánovanému termínu realizace. Bylo nutné vystěhovat, přemístit a přestavět asi dva miliony knih, což do té doby na Slovensku a ještě ke všemu za provozu, nikdo nedělal. Stavební práce začaly v srpnu 2002, ale až do dubna 2003 se knihy půjčovaly a studovny fungovaly, i když to probíhalo v prostředí zvyšují-

Otevření knihovny 17. 4. 2005

cích se decibelů, prachu a počtu řemeslníků. Kdo nezažil, neuvěří, kdo zkusil, ví, o čem je řeč.

Rekonstrukce rekonstrukce

Velmi důležité bylo do přípravné i realizační fáze projektu zainteresovat personál knihovny. Vedení si uvědomovalo, že nikdo ze zaměstnanců se „nezbázní“ z toho, že někdo chce takovou rekonstrukci odstartovat. Pokud má být projekt úspěšný, musí se s ním ztotožnit a podílet se na všech jeho fázích co nejvíce pracovníků knihovny. Před začátkem i v průběhu realizace projektu se posuzoval nejen fyzický stav budov a další prostorová hlediska, ale i aspekty služeb, sbírek, personální a technologické. Prosazovali jsme koncepci dynamické instituce jako fyzické a zároveň virtuální arény. Plánování vycházelo z existujícího poznání a předpokládaného vývoje. Jistě, všechno se nedá předvídat a je náročné navrhnout koncept hybridní knihovny s flexibilní infrastrukturou respektující rychlý rozvoj technologií. Na náročnost rozhodování poukazuje vývoj v posledních 15 až 20 letech, kdy výrazně se měnící požadavky uživatelů, nová média a pokrok v informačních technologiích vyvolaly potřebu rozsáhlých a nákladných změn v projektování a výstavbě nových knihovnických budov. Uvědomovali jsme si, že připravujeme změny pro fungování knihovny alespoň na 30 let.

Jedna věc je stavět jakoukoli novostavbu na „zelené louce“, jiná rekonstruovat starou budovu. Můžeme potvrdit, parafrázujíc kterýkoliv z Murphyho zákonů, že když se něco nemá najít, tak se to najde. Zdatní archeologové zbytky jakési hospodářské stavby ze 16. století na parcele pod Lisztovou zahradou skutečně našli, ačkoli geologické a geofyzikální sondy to

Studijní místa a volný výběr dokumentů

předtím neodhalily. Horlivé orgány památkové péče vzápětí rozhodly o zasypaní a zachování nálezu. Rozhodnutí zásadně změnilo původní projekt stavby knihovnických skladů v areálu Lisztovy zahrady. Záměrem investora bylo i za změněných okolností dosáhnout plánované kapacity skladů, protože bez ní by celá investice ztratila do značné míry smysl. Existující sklady s omezenou kapacitou se zbouraly, byly vyprojektovány nové podzemní i nadzemní skladové prostory, které ovlivňovaly i další části stavby. Rekonstrukce dvou hlavních objektů knihovny, Klarisek (stavba č. 1) a propojených budov Uherské komory a L. de Pauliho (stavba č. 2) trvala přibližně dva a půl roku, což nakonec svědčí o poměrně slušném tempu výstavby. Hlavní dodavatel stavebních prací HORNEX, a. s. Bratislava, odvedl dobrou práci. Obnova byla provedena na úrovni převyšující běžný standard a průměrné náklady na zastavěný prostor (4000 Sk/m²) nedosáhly výše nákladů obvykle na Slovensku vynaložených (7000 Sk/m²) na renovaci porovnatelných památkově chráněných budov. Provedla se obnova historické výzdoby a kompletní renovace exteriérů a interiérů, vybudovaly se nové inženýrské sítě a ostatní infrastruktura. Těmito úpravami budovy nejen zkrásněly, ale zvýšila se i jejich funkčnost a staly se „inteligentnějšími“.

Jakkoli byla rekonstrukce těchto budov zásadní, šlo především o rekonstrukci rekonstrukce. Především té, která v šedesátých letech 20. století dost necitlivě zasáhla do jejich původního historického charakteru. I proto památkové orgány trvaly na maximální záchraně a obnově původních prostor. Dosažena symbióza historického prostředí s moderními

Konferenční místnost MKC

technologemi má nepochybně své kouzlo. To si uvědomovali i architekti Ján Bahna a Vladimír Šimkovič, jejichž přínos k výslednému efektu je nesporný. Samozřejmě, tak jako každý autor projektu i oni v architektuře stavby zanechali originální stopu. Snad nejvýraznější je informační kiosek v proskleném nádvoří (atriu) paláce L. de Pauliho. Obdivovaný i odmítaný architektonický prvek, jakási „pyramida v Louvru“ obnovené knihovny a barokního paláce zároveň. Ale proč ne?

Otevřenost, flexibilita, multifunkčnost

Tyto i další charakteristiky moderních knihoven je lehčí implementovat do projektu novostavby, než do rekonstrukce knihovny budovy. Jedním z našich cílů bylo zvětšení zóny pro veřejnost, avšak toto řešení by si vyžádalo rozsáhlé demoliční práce. Ovšem ty památkové hledisko nepřipouštělo, což limitovalo větší prostorovou otevřenost. S malými změnami se tyto prostory upravily pro ředitelství, provozní útvary a knižní sklady. Optimalizace technologických linek (doplňování, katalogizace, periodika, výpočetní středisko apod.) bylo dosaženo tím, že zóna zpracovatelských činností je bezprostředně napojená na knižní sklady a zároveň dispozičně navazuje na prostory služeb pro veřejnost. Na vstup do každé zóny se vyžaduje zvláštní oprávnění. Uživatelé i zaměstnanci mají oddělené sociální zázemí.

V budově Klarisek fungují služby, které obvykle poskytuje prezenční knihovna. Dokumenty (povinné výtisky, historické knižní fondy, publikace světových a mezinárodních organizací apod.) jsou k dispozici jen ve studovnách a jejich případné absenční výpůjčky jsou možné přes půjčovnu v hlavním objektu. V budově

působí Středisko UNESCO, Depozitní knihovna OSN a NATO, Kabinet rukopisů, starých a vzácných tisků, Odbor ochrany dokumentů, Hudební kabinet a Kabinet retrospektivní bibliografie.

Hlavním objektem knihovny jsou, tak jako doposud, komunikačně spojené budovy barokních paláců bývalé Uherské komory a L. de Pauliho. V první z nich je vchod pro zaměstnance, v druhé nový vchod pro návštěvníky. Šatny jsou umístěny do suterénu. Před vstupem do sektoru knihovny s elektromagneticky chráněným knihovním fondem se návštěvník zaregistruje. Na počkání získá tzv. knihovní pas, může vrátit půjčené materiály a použít OPAC. Při vstupu se každý prokáže bezkontaktní čipovou kartou typu MIFARE, standard MF 70. Po vyhodnocení přístupových práv může projít turnikety a využít různé služby, například samoobslužné kopírování, perspektivně i platit v kavárně atd. Systém akceptuje i učitelské/studentické karty (TIC/SIC) vydané univerzitami a vysokými školami. Docházka zaměstnanců se eviduje zaměstnaneckými kartami stejného typu. Čtyři nové výtahy umožňují bezbariérový vstup do všech prostor knihovny. Zachovány zůstaly jen dvě klasické studovny, jejichž účel se však změnil. Největší studovna má referenční zaměření, z bývalé studovny periodik vznikla studovna elektronických dokumentů s 36 pracovními stanicemi s přístupem na internet. Ostatní studijní místa, vybavena počítači, přípojkou pro použití laptopu, nebo pro konzervativnějšího čtenáře bez jakékoliv techniky, jsou rozptýlena mezi regály s volným výběrem. Celkově je k dispozici 500 studijních míst, 100 počítačů (jejich počet se bude zvyšovat), kopírovací služby atd.

V přízemí jsou i klasické čtenářské katalogy, samoobslužná půjčovna a bufet. Atraktivní atrium, které vzniklo zasklením nádvoří paláce, získá uživatelsky přívětivější tvář po konverzi, kdy bude možno odstranit lískové čtenářské katalogy. V prvním patře jsou „national corners“ v podobě informačních středisek INFO USA, ruského studijního centra, reprezentativní sbírky rakouské a maďarské knihovny a zanedlouho i české, německé a francouzské knihovny. Na podzim 2006 bude otevřena literární kavárna s terasou vysunutou do zahrady.

V dalším patře jsou volně přístupné fondy a depozita periodik, videostudovna, souborný katalog periodik a CEZL, MVS a agentura ISSN.

Asi jedna pětina rozpočtu projektu MKKC se použije na stavbu č. 3 – podzemní a nadzemní sklady, Lisztův pavilon a zahradu. Hrubá stavba je dokončená, pokračuje montáž technologií. Sklady vybavené kompaktními regály budou mít kapacitu přibližně 1,3 mil. knih. Pavilon a zahrada získají původní historickou podobu a budou se využívat k pořádání různých kulturních akcí. Vznikne atraktivní prostor s možností posezení na terase literární kavárny s výhledem do zahrady, na rokokový pavilon a Bratislavský hrad. Na pódiu před pavilonem se budou konat koncerty Bratislavského kulturního léta či jiné umělecké a kulturní pořady.

Kulturní a společenské centrum

Knihovna je veřejným prostorem, který má umožnit i různé neformální lidské kontakty, relaxaci apod. Rozšířit tyto prostory pro veřejnost bez nutnosti nové přístavby bylo jedním z cílů projektu. Rekonstrukce budov umožnila takové prostory najít a zřídit v nich relativně samostatný sektor v podobě Multifunkčního

kulturního centra (MKC). Sektor knihovních služeb vychází z tradičního konceptu vědecké knihovny s výrazným akcentem na chápání knihovny jako vědomostního centra. Idea knihovny jako veřejného kulturního a společenského prostoru se nejvíc projeví právě v účelově upravených prostorách sloužících k prezentaci různých aktivit, které se v nich budou rozvíjet paralelně a s určitým průnikem s tradičními knihovnickými službami. K dispozici je výstavní místnost (120 m²), víceúčelový sál (120 návštěvníků), seminární místnost (60), přibude zahrada (80) a pavilon (40) s možností pořádání výstav, konferencí, koncertů apod.

Rostoucí zájem o služby knihovny i MKC se za devět měsíců od otevření projevil v počtu 17 000 registrovaných čtenářů. Spokojenost návštěvníků není ještě „stoprocentní“, teprve rok 2006 bude obdobím finalizace projektu MKKC. Samozřejmě, až v provozu se ukazuje, že některé věci je nutné upravit či doladit. Následuje každodenní zápas o zkvalitnění služeb a o spokojenějšího uživatele či návštěvníka. To je však už jiný příběh...

TIBOR TRGIŇA (trgina@ulib.sk)
překlad OLGA VAŠKOVÁ

Lidé čtete!

Tichá a záslužná práce Ústavu pro českou literaturu AV ČR

„Počínáme noviny tyto v době předúležitě. Státy se boří, národy se sbírají, stejný hledá si k sobě stejného. Nikdo nemůže, leč by vševědčností nadán byl, udati, jaký bude letos na podzim stav politický zemí evropských.“

V době takové rozhodně každý národ především dbáti musí sám o sebe, neboť se mu jen takový osud dostane, jakého si sám zasloužil statečností, vytrvalostí, podnikavostí a především duchem svým. Kdo prospí lenivě dobu, ve které se dary rozdělují, ten bez podílu odejde, zůstaven porobě a nízké služebnosti. Kdo sám v sebe doufá, ten nejlepší podporu nalezne.

Národe můj! zapomeň na dvě století hanebné poniženosti! Vyhub z paměti své vzpomínku na tyto nešťastné časy, kterážto upomínka jako skála dusí důvěru tvou v sebe. Odlož ze sebe přílišnou skromnost...“

Karel Havlíček v „nultém“, ukázkovém vydání *Národních novin* z 5. dubna 1848

Málokdo ví, že na internetových stránkách **Ústavu pro českou literaturu AV ČR** (www.ucl.cas.cz) jsou volně přístupné cenné databáze. Snad nejcennější je ve formátu PDF **zdigitalizovaný archiv** ve většině případů všech stránek a všech vydání čtených **českých literárních a kulturních časopisů z 19. a 20. století**. Tak tu najdete *Českou včelu*, *Lumír*, *Literární noviny*, *Literární listy* a *Listy* z roku 1968 (jejich četbu zejména doporučujeme!) nebo i kompletní *Havlíčkovy Národní noviny* z let 1848–1849!

Na jiném místě je zadarmo – po registraci – **digitalizovaná, plnotextová kolekce 1200 titulů české poezie 19. a začátku 20. století**.
Zdroj: *Britské listy* (<http://www.blisty.cz>), 5. 2. 2006

Nadace knihoven

Rozhovor s PhDr. Jiřinou Bínovou Kádnerovou o činnosti Nadace knihoven

Nadace knihoven byla založena bývalými státními vědeckými knihovnami v Brně, Českých Budějovicích, Hradci Králové, Kladně, Liberci, Olomouci, Ostravě, Plzni a v Ústí nad Labem v roce 1999. Impulsem jejího vzniku bylo přijetí zákona č. 227/1997 Sb., o nadacích a nadačních fondech, účelem přispívat k aktivitám veřejných a odborných knihoven a pomáhat rozvoji knihovnické a informační činnosti.

Nadace byla zapsána do Rejstříku nadací Krajským obchodním soudem v Brně 20. září 1999, sídlo má v Brně. Po založení byla zvolena správní rada ve složení Jiřina Bínová Kádnerová, Květa Cempírková a Lea Prchalová, kterou v roce 2004 vystřídala Hana Študentová. Mandát jednat jménem Nadace má předsedkyně, již byla zvolena Jiřina Bínová Kádnerová. Revizorem účtu je Jaroslav Vyčichlo. Nadace knihoven má smlouvu s externí účetní a každoročně obnovuje smlouvu s auditorem. Zpracování zprávy auditora je pro nadace povinné.

› Mohla byste vysvětlit, jaké jsou finanční zdroje Nadace knihoven?

Zakladateli Nadace knihoven s vkladem základního jmění 500 000 Kč byly Moravská zemská knihovna v Brně a státní vědecké knihovny v Českých Budějovicích, Hradci Králové, Kladně, Liberci, Olomouci, Ostravě, Plzni a v Ústí nad Labem.

V roce založení Nadace knihoven přiděloval příspěvky Nadační investiční fond. Usnesením Poslanecké sněmovny PČR byly nadaci v první vlně schváleny finanční prostředky z Nadačního investičního fondu ve výši 1 230 000 Kč a v tomto smyslu byla uzavřena smlouva s Fondem národního majetku v Praze.

Druhé vlny rozdělování finančních prostředků Nadačního investičního fondu se Nadace knihoven účastnit nemohla, protože nespĺnila základní podmínku, totiž rozdělení nejméně 100 000 Kč v roce předcházejícím.

Podle smlouvy jsou finanční prostředky získané z Fondu národního majetku nehybným movitým majetkem a povinností Nadace knihoven bylo jeho připsání do základního jmění, a tím vzniká i povinnost aktualizace zápisu v Nadačním rejstříku vedeném příslušným krajským obchodním soudem. Nadace může volně nakládat pouze s úroky z tohoto příspěvku.

› Kdy nadace zahájila činnost a jak o tom informovala knihovnickou veřejnost?

V roce 1999 Nadace knihoven splnila všechny předpoklady k tomu, aby následujícího roku mohla zahájit nadační činnost. V roce založení ještě neměla možnost žádné finanční příspěvky rozdělit, ačkoliv již obdržela první žádost. I když neproběhly žádné pohyby na jejím účtu, podle zákona o nadacích bylo její povinností dát ověřit účetní závěrku auditorem.

Odborná veřejnost byla o vzniku Nadace knihoven informována v odborném tisku (Čtenář, 1999, č. 12). Nadace předkládá účty o činnosti svému zakladateli. Výroční zprávy jsou vystaveny na www.sdruk.cz a www.svkkk.cz.

› Na jaké projekty Nadace přispívá?

Možnost požádat o finanční příspěvek mají podle stanov i podle podmínek Fondu národního majetku příspěvkové organizace (knihovny), spolky a sdružení, nadace a nadační fondy. Příspěvky za podmínek daných smlouvou jsou určeny na:

- zpracování původních autorských odborných prací (od roku 2003 nevyhlašováno),
- úhradu zahraniční služební cesty nebo stáže odborných pracovníků knihoven ČR.

Každoročně Nadace knihoven obdrží několik žádostí. Nejvíce jich bylo podáno v roce

2003, a to šest, nejméně hned následujícího roku – pouze dvě. Některé žádosti je nutno vyřadit především pro formální nedostatky nebo proto, že nejsou zcela v souladu se zadáním a posláním Nadace. V posledních letech jsou vyhlašovány příspěvky pouze na úhradu stáží a zahraničních cest, protože autorských prací bylo vždy velmi málo a jejich kvalita nebyla příliš vysoká, takže porota měla velmi nesnadnou práci při rozdělování finančních prostředků. Nepodařilo se uskutečnit původní záměr, totiž že se podaří přispět k zaktivování autorů k tvorbě zajímavých původních odborných prací a jejich následné publikování v ediční řadě SDRUKu. Nejvíce autorských prací bylo odevzdáno v roce 2002, v dalším roce byl zájem nepatrný.

V roce 2000 Nadace společně se SDRUKem udělily poprvé pamětní medaile Z. V. Tobolký. Od té doby se udělují pravidelně při zahajovacím dnu konference Knihovny současnosti v Seči u Chrudimi.

› Mohla byste nám přiblížit některé konkrétní projekty, na něž Nadace přispěla?

Od zahájení činnosti v roce 2000 bylo Nadaci předloženo 23 projektů, z nichž podpořila 16 v celkové částce 277 863 Kč.

Většina projektů je podávána veřejnými knihovnami, knihovnickými spolky (SDRUK, SKIP) a nadacemi zpravidla hudebními (např. podpora Nadace Bohuslava Martinů na studijní

cestu do Národní knihovny v Paříži při pátrání po hudebním rukopisu Bohuslava Martinů). Občas se lze seznámit s výsledkem studijní cesty kolegů z knihoven prostřednictvím článku zveřejněného ve Čtenáři či na webových stránkách jednotlivých knihoven.

Jedním z podpořených projektů bylo vydání publikace Literární Morava (Ústav pro českou literaturu Akademie věd ČR, pobočka Brno).

Nadace knihoven se spolu se Sdružením knihoven České republiky podílela na podpoře studijní cesty Viktora Zacharova, petrohradského knihovníka, informačního pracovníka a vysokoškolského pedagoga do České republiky v podzimních měsících roku 2003. Mnozí měli možnost se s ním setkat na konferenci Knihovny současnosti 2003. Oba subjekty, tedy Nadace knihoven a SDRUK, ho na studijní pobyt pozvaly (spolupodílely se na odeslání oficiálního pozvání, které bylo použito při udělení víza do ČR) a uhradily náklady na letenku a část studijního pobytu.

Podmínky podání žádosti mívají pravidelný rytmus: zveřejnění v elektronické konferenci Knihovna a v únorovém nebo březnovém čísle časopisu Čtenář s termínem odevzdání žádostí do 30. 4. běžného roku.

Podpora je v letošním roce vyhlašována již posedmé (viz str. 81).

Připravila HANA JIRKALOVÁ

JAK VYSLOVOVAT JMÉNA CIZÍCH AUTORŮ

Rubriku připravujeme ve spolupráci s Jednotou tlumočnicků a překladatelů, tituly do ní vybíráme z nabídky nakladatelů.

ASHER, Neal [ešr, nýl]: *V pavučině*

BATES, Brian [bejts, brajn]: *Skutečná Středozem*

BURGESS, Anthony [berdžs, entony]: *Mechanický pomeranč*

FEUCHTWANGER, Lion [fojchtwangr, lijon]: *Eine Wette und andere Geschichten / Sázka a jiné povídky*

GEAR, Michael W. – GEAR, Kathleen [gír, majkl dablju – gír, ketlín]: *Kdo je Abel*

GUILFOILE, Kevin [gilfojl, kevin]: *Klon*

LE GOFF, Jacques [l gof, žak]: *Kultura středověké Evropy*

MIQUEL, Pierre [mikel, piér]: *Slavkov. Bitva tří císařů*

STACKPOLE, Michael A. [stekpoul, majkl ej]: *Dračí hněv – Ticho před bouří*

WOOLFOVÁ, Virginia [vulfová, virdžínija]: *Jákobův pokoj*

12. zasedání

Ústřední knihovnické rady ČR
19. 1. 2006

1. Koncepce trvalého uchování knihovních sbírek tradičních a elektronických dokumentů v knihovnách ČR do roku 2010 (dále jen Koncepce)

Koncepci prezentovala B. Stoklasová. Začátkem roku procházela meziresortním připomínkovým řízením a podle sdělení B. Skučkové je reálné, že již v 1. čtvrtletí může být předložena k projednání vládě ČR.

V. Ježek zdůraznil katastrofální situaci datového úložiště, které spravuje Národní knihovna ČR. Kapacita digitální knihovny Manuscriptorium i úložiště digitalizovaných dokumentů programu Kramerius a WebArchivu je zcela vyčerpána. Z finančních důvodů se také velmi redukuje digitalizace vzácných dokumentů ohrožených rozpadem. Je zřejmé, že naplnění koncepce přesahuje finanční možnosti běžného rozpočtu Ministerstva kultury ČR.

- ÚKR považuje koncepci za stěžejní materiál k uchování knihovních sbírek, který je východiskem k vytvoření systému pro shromažďování, dlouhodobé uchování a zpřístupnění elektronických dokumentů.
- ÚKR apeluje na MK ČR, aby urychlilo proces přípravy dokumentu k vládnímu projednání.

2. Rozdělení finančních prostředků programu VISK v roce 2006

Podarilo se odvrátit další redukci celkové sumy, ale k jejímu zvýšení dosud nedošlo.

Do programu je přihlášeno cca 400 projektů, zasedání komisí bylo naplánováno na začátek března. Celková podfinancovanost programu činí 25 965 798 Kč.

Š. Kašpárková zmínila demotivující vliv této situace na knihovny usilující o prostředky z programu VISK 3, kde bylo v loňském roce přiděleno pouze cca 30 % financí potřebných k realizaci projektů. Příčiny spočívají jednak v celkově nedostatečném financování a jednak ve skrytém financování činností Národní knihovny ČR – provozování národního datového úložiště, souborného katalogu a připojení k internetu.

- ÚKR konstatovala, že skryté financování statutárních činností Národní knihovny ČR z programu

VISK je nesystémové a nesprávné. Doporučuje, aby projekty, které jsou zaměřeny na zajištění základních činností NK ČR byly vyčleněny z programu VISK a jednotlivé podprogramy VISK 1 – VISK 9 byly restrukturalizovány.

- ÚKR pověřila V. Richtera, aby zvláštním dopisem informoval ministra kultury o situaci programu VISK a požádal ho o navýšení prostředků na financování programu v roce 2006 alespoň o 5 mil. Kč, neboť dosavadní částka neumožňuje naplňování Koncepce rozvoje knihoven v České republice na léta 2004 – 2010 přijaté vládou ČR.

Vzhledem k výše uvedeným skutečnostem bylo projednávání rozpočtu programu VISK odloženo.

3. Návrh novely knihovního zákona 257/2001 Sb.

B. Skučková vysvětlila, proč při zpracování novely knihovního zákona došlo k výrazné redukci návrhu novely, který předložila ÚKR. S ohledem na blížící se volby, bylo možno podat jen tzv. technickou novelu upravující nepřesnosti v textu a odkladný termín internetizace knihoven.

Dále B. Skučková sdělila, že odbor umění a knihoven MK ČR požádal Úřad pro ochranu osobních údajů (ÚOOÚ) o stanovisko k užívání rodných čísel k zajištění veřejných knihovnických a informačních služeb. ÚOOÚ považuje používání rodných čísel v knihovnách za neopodstatněné a upozorňuje, že například i Policie ČR při své činnosti vychází ze stávající legislativní úpravy, viz citace z dopisu ÚOOÚ: „V této souvislosti je vhodné zmínit rozsah osobních údajů vyžadovaných k prokázání totožnosti (například podle trestního řádu, zákona o Policii ČR); z platné právní úpravy je zřejmé, že ani v těchto případech není požadováno rodné číslo fyzické osoby, byť se mnohdy jedná o prokazování totožnosti v souvislosti s šetřením trestné činnosti.“

K věci průběžného provádění revizí knihovního fondu bylo ze strany právního odboru MK ČR konstatováno, že ačkoliv zákonný text průběžné revidování explicitně neuvádí, tento způsob je již v tomto ustanovení obsažen, tzn. že každý knihovní dokument knihovny

s určitou velikostí knihovního fondu musí být ve stanoveném časovém rozpětí jedenkrát revidován. K problematice průběhu revizních prací zpracuje MK ČR výklad.

4. Současný stav projednávání novely autorského zákona

V. Richter konstatoval, že při projednávání návrhu ve Výboru pro vědu, vzdělání, kulturu, mládež a tělovýchovu byly akceptovány všechny dodatečné návrhy zpracované ÚKR s výjimkou návrhu na řešení problému prezenčního půjčování vysokoškolských kvalifikačních prací (to se nakonec podařilo do novely prosadit začátkem února – pozn. redakce).

Pokud bude novela schválena, bude nutno ve spolupráci s Dilií řešit vykazování výpůjček jako podkladu pro úhradu odměn držitelům autorských práv. Národní knihovna ČR také předpokládá zahájení vyjednávání o licenčních smlouvách pro knihovny na půjčování zvukově obrazových dokumentů obdobně, jak je to již zajištěno pro půjčování zvukových dokumentů. Finanční zajištění těchto licencí se odhaduje na 5 mil. Kč ročně.

- ÚKR se obrací s prosbou na ministra kultury, aby svou autoritou podpořil vyjednávání o nových licencích a aby byla v rozpočtu MK ČR vyčleněna finanční částka na úhradu celostátních licencí pro půjčování audiovizuálních dokumentů, stejně jako je tomu u půjčování nosičů zvuku.

5. Informace o dopadu novely vysokoškolského zákona (§ 47b) na vysokoškolské knihovny

Novela zákona o vysokých školách č. 552/2005 Sb. v § 47b stanoví povinnost vysoké školy s platností od 1. 1. 2006 nevydělečně zveřejňovat bakalářské, magisterské a doktorské práce prostřednictvím databáze kvalifikačních prací. Zákon neříká, zda v elektronické či tištěné podobě; podle autorského zákona je databáze i tištěný seznam či lístkový katalog. Konkrétní způsob zveřejnění je záležitostí jednotlivých vysokých škol.

6. Informace o realizaci Projektu internetizace knihoven (PIK) v roce 2006

Na Ministerstvu informatiky ČR probíhají přípravy vládního materiálu o pokračování PIK po roce 2006. Předpokládá se, že vlastní připojování knihoven by mohlo být prodlouženo do konce roku 2007, současně se uvažuje o tom, že komunikační poplatky by

mohly být hrazeny ze státního rozpočtu i po uplynutí dosud stanovených tří let. Bude navrženo zvýšení kvality připojení a možnost získání dalších služeb v rámci KIVS.

V. Richter v této souvislosti konstatoval, že podle informací z MI ČR je do projektu zapojeno cca 3000 knihoven. Další 3000 knihoven dosud nejsou k internetu připojeny.

Ministerstvo informatiky ČR připravuje dopisy provozovatelům nepřipojených knihoven.

7. Informace o financování regionálních funkcí knihoven v roce 2006

ÚKR se seznámila se stavem financování regionálních funkcí v roce 2005 i s návrhy na rok 2006. Výrazný pokles financování je avizován v krajích Libereckém a Ústeckém, nadále nepříznivá je situace v Plzeňském kraji, kde došlo k podstatnému poklesu financování již v roce 2005. Díky přístupu uvedených krajů dochází k popření základní myšlenky Programu podpory výkonu regionálních funkcí, tzn. vytvořit rovné podmínky pro podporu knihoven v malých obcích.

8. Různé

8.1 Normy

J. Vyčichlo informoval o extrémním nárůstu cen norem. ČNI avizuje další zvyšování cen tak, aby v roce 2007 dosáhly úrovně srovnatelné s dřívějšími členy EU (cena souboru norem má v roce 2007 činit cca 750 000 Kč). M. Svoboda konstatoval, že USA zpřístupňují standardy bezplatně.

ÚKR se domnívá, že dramatický nárůst cen norem může bránit rozvoji malého a středního podnikání.

- J. Vyčichlo byl pověřen přípravou dopisu, který bude jménem ÚKR zaslán Hospodářské komoře.

8.2 Program na podporu infrastruktury výzkumu a vývoje

M. Svoboda informoval ÚKR, že současná legislativa neumožňuje vypsání dalšího programu na podporu informační infrastruktury výzkumu tak, aby z něj bylo možno po roce 2008 pořizovat informační zdroje do knihoven. K tématu se ÚKR vrátí na některém z příštích zasedání.

8.3 Konference Knihovny současnosti

J. Kubiček připomenul termín 12.–14. 9. 2006, kdy proběhne v Seči tradiční konference. Sdělil, že jsou již zajištěny čtyři příspěvky holandských knihovníků.

8.4 Metodika tvorby plánů pro řešení mimořádných (krizových) situací v knihovnách

B. Skučková oznámila, že MK ČR rozešle do vnějšího připomínkového řízení, tzn. také krajům, metodiku postupu v krizových situacích.

Naše knihovnictví ztratilo významnou osobnost

Rozvoj našeho knihovnictví, původně v Ma-sarykově Československé republice, ale i jeho současná moderní podoba v českých zemích i na Slovensku, založená na poznacích světové informační vědy, byl a je do značné míry formován řadou osobností. Univerzitní profesor **Jiří Cejpek** patřil beze sporu k těm nejvýznamnějším. Odešel na konci minulého roku po sedmiletém hrdinném boji s nemocí z nejkru-tějších – za svým oblíbeným a váženým spisovatelem a knihovníkem Jiřím Mahenem, za docentem Zdeňkem Václavem Tobolkou, za kladatelem českého vysokoškolského knihovnického vzdělávání, které sám tak významně obohatil, za Ladislavem Janem Živným, otcem našeho prvního, na svou dobu tak pokrokového knihovnického zákona, za docentem Jaroslavem Drtinou, zakladatelem katedry knihovnictví na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy v Praze, kde se svým pedagogickým a vědeckým působením tak hluboko zapsal – abychom vyjmenovali jen to nejvýznamnější v dějinách oboru, pro který žil a pracoval celý svůj život.

Rodák z moravského Jevíčka, syn gymnazijního profesora, byl z generace mladé československé inteligence, ovlivněn v dospívání skautským hnutím a zasazené pak krizí demokracie a zradou západoevropských mocností, ústící v nejstrašnější válku v lidských dějinách. Ne náhodou se po jejím skončení přihlásil spolu s tehdy mnohými mladými lidmi, nekriticky nadšenými ideou komunismu, jako protipólu před válkou zklamavší západní demokracie, ke svazáctví a marxisticko-leninskému modelu strany, která navíc v roce 1946 jednoznačně u nás zvítězila v nadlouho potom posledních svobodných demokratických volbách. Bez ohledu na tragické konotace tohoto upřímného nadšení se v té době prosazoval i pozitivní budovatelský duch a ten Jiřího Cejpeka předz-

menal pro budoucí úlohy spoluzakladatele, významného učitele, konceptora a vedoucího pracovníka na akademické půdě, tvůrce významných vědeckých děl, řešitele projektů vědecko-informačních systémů, člena redakčních rad nejvýznamnějších českých odborných časopisů, vedoucího komise pro vysokoškolské knihovny při Radě vysokých škol, spoluorganizátora spolkových knihovnických aktivit a účastníka různých zájmových skupin v akademické sféře i mimo ni a kromě toho ještě mediálně působícího učitele rozhlasových posluchačů tzv. třetího věku.

Nejvýznamněji se profesor Jiří Cejpek zapsal do moderních dějin českého vysokoškolského knihovnicko-informačního vzdělávání a v této souvislosti i do rozvoje vědeckého pojetí oboru. Téměř bezprostředně po vzniku „Drtinovy“ katedry knihovnictví na naší nejprestižnější univerzitě se (od roku 1951 nejprve jako asistent, brzy pak jako odborný asistent, který se v roce 1968 habilitoval už jako docent katedry vědeckých informací a knihovnictví, v roce 1991 byl jmenován profesorem a později zaslouženě emeritním profesorem Karlovy univerzity) snažil o neustálé prohlubování humanizace a současně modernizace pojetí oboru, který se z klasického knihovnictví postupně vyvíjel k současnému prestižnímu, široce pojatému a hlavně perspektivnímu informačnímu oboru. Jeho akcenty byly nenahraditelná hodnota knihy v lidské společnosti, knihovnické povolání jako poslání a ekologické aspekty moderních technologií s důrazem na ambivalentnost hodnocení přínosu internetu a nezbytnost prosazování trvale udržitelného civilizačního rozvoje.

Jako učitel se věnoval především komplexní problematice vývoje českého knihovnictví, kterou přednášel v předmětech uvádějících stu-

Prof. PhDr. Jiří Cejpek, CSc.
(20. února 1928 – 26. prosince 2005)

denty prvních ročníků do studia, vysvětlujících dějiny knihovnictví včetně nezapomenutelných přednášek věnovaných odkazu Jiřího Mahena a také soudobému pojetí informační vědy jako teoretického základu celého knihovnicko-informačního oboru. Patří sem i jeho práce na terminologii knihovnictví a bibliografie v 60. letech. V této době už také postupně opouštěl marxisticko-leninské přesvědčení a náš totalitní model pojetí knihovnictví 50. let v konfrontaci s prozápadními obory dokumentace a vědecko-technických informací a zejména se věnoval demokratizačním proudům v oboru. V roce 1967 vydal významnou monografii *Československé knihovnictví* a aktivně se podílel na nové koncepci výuky oboru už jako nejen institucionálně spojovaného s bolševickou ideologií svázanou „jednotnou soustavou knihoven“, ale také už uznávajícího tehdy budované, do maximální možné míry odideologizované a v podstatě technokraticky pojaté soustavy vědeckých, technických a ekonomických informací, jejímž skrytým modelem byla informační politika západoevropských hospodářsky nejvyspělejších zemí a technologickým základem kybernetika. Ke střetu obou směrů v českém knihovnictví došlo v památném roce Pražského jara 1968. Jako jeden z jeho projevů byla založena profesní společenská organizace Svaz knihovníků a informačních pracovníků, v níž se Jiří Cejpek jako jedna z vůdčích osobností intenzivně angažoval. Svaz vystoupil mimo jiné i proti konzervativnímu, ještě stalinisticky ovlivněnému administrativnímu aparátu řízení

knihoven na ministerstvu kultury, reprezentovanému Jaroslavem Lipovským. Po likvidaci památného národního demokratizačního vzepětí v srpnu roku 1968 armádami Varšavské smlouvy a následně kolaboračními politickými vládními strukturami země došlo i ke stíhání protagonistů demokratizace. Jako příslušník reformního křídla KSČ byl přímo osobně tehdy triumfujícím Lipovským spolu s ostatními vůdčími osobnostmi Svazu, zejména dr. Jarmilou Burgetovou, dr. Rudolfem Málkem, Josefem Vinárkem a dalšími pronásledován i Jiří Cejpek. V údobí následné normalizace to pro něj znamenalo nejen ztrátu docentského místa na univerzitě, ale navíc, pokud chtěl pracovat v oboru, nutnost zaměstnání až v bratislavské Slovenské technické knihovně.

Paradoxně však toto údobí znamenalo také otevření pozitivních vlivů tehdy odpolitizované a jakoby komunistickými ideologiemi tolerované informatizace oboru a položení akcentu na vědecko-informační služby. Jiří Cejpek se s tímto proudem ztotožnil a stal se vůdčí odbornou osobností slovenských týmů řešících výzkumné úkoly spojené s projektováním automatizovaných informačních systémů v oblasti práva a posléze i hromadných sdělovacích prostředků, postupem času posléze i na federální úrovni a ve spolupráci např. s gruzínským ústředím vědeckotechnických informací GruzNIITI. V té době už také publikoval v československých odborných časopisech významné stati věnující se pojetí informační vědy ve vztahu ke knihovnictví, bibliografii a dokumentaci. Účastnil se aktivně diskuzního kroužku, scházejícího se u ředitele výzkumného útvaru Ústředí vědeckých, technických a ekonomických informací Ing. Jiřího Fogla, CSc., a stal se také pravidelným účastníkem konferencí INFOS, pořádaných Svazem slovenských knihovníků a informačních pracovníků, který se, na rozdíl od českého svazu, uchoval díky mírnějším pospravným politickým poměrům na Slovensku. Teprve koncem osmdesátých let nalezl místo ve výzkumu Československého střediska výstavby a architektury v Praze, působícího jako odvětvové centrum VTEI v dané oblasti. To už se schylovalo k rozhodujícímu obratu v jeho profesionálním životě, kterým se stal listopad 1989.

Se zadostiučiněním přijal už v prosinci 1989 výzvu revolučních studentů tehdejší katedry vědeckých informací a knihovnictví Filozofické fakulty Karlovy univerzity, aby se vrátil a ujal se jejího vedení. Dnešní Ústav informačních studií a knihovnictví, který vedl do roku 1994, mu vděčí za zahájení vývoje směrem k prozápadnímu pojetí zejména veřejného knihovnictví a informační vědy. S týmem spřátelených kolegů vytvořil už v roce 1990 novou koncepci studia a plně se zapojil do akademického života i jako člen vědecké rady pražské Filozofické fakulty.

Jako univerzitní profesor, jmenovaný v roce 1991, se už v relativně pokročilém věku obětavě ujal odborné garance nově založeného bakalářského knihovnického studijního programu na Slezské univerzitě v Opavě. Zde pak dokonce v letech 1994 až 1998 působil jako vedoucí Ústavu bohemistiky a knihovnictví na Filozoficko-přírodovědecké fakultě. V roce 1999 byl osloven dr. Kánskou z brněnské Masarykovy univerzity, která tam zakládala bakalářský i magisterský studijní program knihovnictví a vědeckých informací. Už zasažen zhoubnou nemocí neváhal vyhovět i zde a až do roku 2005 na této univerzitě vzdělával a také vychovával novou knihovnickou generaci s významnou humanitní orientací. A navíc ještě od začátku 90. let učil až téměř do smrti na Vyšší odborné škole informačních služeb v Praze, kde svými přednáškami přispíval k nadstandardní kvalitě studia.

Jestliže ani v letech, kdy nemohl vykonávat docentskou funkci na univerzitě a nenalezl práci v oboru ani ve své zemi, nepřestal studovat a zejména psát – jmenujme alespoň tři obsáhlé monografie z té doby: *Automatizovaný systém právních informací* (spoluautorství s Františkem Palkem z roku 1979), *Informační systémy a školství* (1982) a *Právo a informace* (1988) – pak v posledních 15 letech svého života, strávených už znovu na akademické půdě znovu demokratické země, vytvořil skutečně nepřeberně bohatou sbírku publikací. Konečně mohl publikovat i v západních zemích (mimo jiné např. v Dánsku, Německu, Itálii nebo až v Austrálii) a naše odborné časopisy se mohly pyšnit jeho příspěvky několikrát v každém

ročníku. Mnoho vykonal pro revui Národní knihovna jako dlouholetý člen její redakční rady. A kromě toho přispíval vřdycky odborně mimořádně fundovanými příspěvky na našich i zahraničních konferencích – jmenujme zejména prestižní mezinárodní konferenci *Internationalen Symposiums für Informationswissenschaft*, jejíž pořadatelé, reprezentující informační vědu v německy mluvících zemích, jej jako jediného českého představitele nejen pravidelně zvali, ale vyhověli i jeho přání uspořádat ji v roce sedmisetpadesátiletého jubilea Karlovy univerzity v Praze. Byl také reprezentantem českého knihovnictví co do přispívání příslušnými statěmi do různých zahraničních encyklopedií.

Bibliografie profesora Cejпка, kterou si sice s pečlivostí jemu vlastní sám pořádal, ale bude jistě předmětem analýz a ucelených odborných prací na akademické půdě, je opravdu úctyhodná, a to jak co do objemu, tak také co do kvality jednotek, které ji tvoří. Představuje, včetně spoluautorství, téměř 270 titulů. Vedle více než dvou stovek článků, recenzí a konferenčních příspěvků v českých titulech je tu 21 monografií, osm učebnic a patnáct statí publikovaných u zahraničních nakladatelů a vydavatelů. Věcný tematický rozsah této publikační činnosti je skutečně bohatý. Zasahuje samozřejmě na prvním místě knihovnictví, a to jeho dějiny, sociální, systémové i technologické aspekty, dále knihovně, bibliografii, sociální problematiku informatizace a zejména pak informační vědu. Jeho monografie *Informace, komunikace a myšlení* z roku 1998 (která začátkem letošního roku vyšla ve druhém doplněném vydání) představuje naši nejvýznamnější souhrnnou studii o problematice vývoje, současného stavu i perspektiv oboru, z něhož se za jeho života rozvinula široce působící a společensky stále více oceňovaná profese informačních služeb ve vědě, technice, ekonomice a díky probíhající informatizaci vlastně ve všech ostatních odborných i kulturních aktivitách moderní společnosti, založená na teoretické disciplíně informační vědy. Ta už i u nás, a také jeho zásluhou, zaznamenala uznání, mimo jiné i akreditací pro doktorské vědecké studium a udělování titulu PhD v Ústavu informačních

studií Filozofické fakulty Univerzity Karlovy v Praze – letos už desátým rokem.

Nedosti však na tom. Profesor Cejpek se neúnavným studiem a tvůrčí vědeckou činností, kterou za svůj život vykonal, zasloužil měrou vrchovatou nejen o české, ale také, díky jeho působení v letech normalizace v Bratislavě, o slovenské knihovnictví, o moderní a přitom lidské, humanitní pojetí tohoto povolání. Spřátelil se i s polskými kolegy a naučil se proto i polskému jazyku, aby zde vystoupil s přednáškami i publikováním. Jeho dílo zahrnuje také popularizační vzdělávací větev. Tou vytvořil v posledních patnácti letech vzácný vklad v duších i srdcích bezpočtu rozhlasových posluchačů Rozhlasové akademie třetího věku.

Byl univerzitním profesorem v pravém smyslu této hodnosti. Neúnavný ve studiu, jehož výsledky nezištně předával studentům i kolegům. Obětavý až na hranici lidských sil ve výuce, pro kterou bez ohledu na vážnou nemoc až riskantně podnikal cesty do vzdálených škol v Brně a Opa-

vě. Byl náročný ke studentům, ale především sám k sobě. Jeho přednášky byly příkladně logicky koncipované, věcně obsažné a také přednesené skutečně výborným odborným a přitom výrazově bohatým českým jazykem. To se odráží i na vědeckém literárním díle, které oboru zanechal. A přitom z něho vřdycky přímo vyzařovala skromnost, tak příkladná pro všechny, kteří jsme ho blíže poznali.

Zemřel po dlouhém a skutečně heroickém zápase s opakovanými recidivami nemoci a krutými následky chemoterapeutických kúr. Vřdycky když odezněly, znovu a znovu se vracel k práci – psal, učil, přednášel a hovořil do rozhlasu ve věku, kdy už většina lidí tráví pokojný život důchodců.

Byl nejen odborně uznávaným, ale mimořádně oblíbeným, lze říci milovaným kolegou všude, kde pracoval. Jeho odkaz je a bude pro nás stále živou a vzácnou inspirací v odborném i osobním životě. Čest jeho památce.

Knih v 21. století 1. a 2. února 2006

V prvních únorových dnech letošního roku se opět sjeli do Opavy knihovníci a literáti na konferenci *Knih v 21. století*, aby se tentokrát zamýšleli nad tématem **Percepce textů, výchova čtenáře – ano, či ne**. Původní forma semináře (v roce 2004), který chtěl zintenzivnit sounáležitost knihovnické praxe s literárním zázemím, přerostl do podoby mezinárodní konference, která se stává v Opavě tradicí. Pořadatelem konference bylo **oddělení knihovnictví Ústavu bohemistiky a knihovnictví Filozoficko-přírodovědecké fakulty Slezské univerzity v Opavě** ve spolupráci s **Regionálním výborem Moravskoslezského kraje SKIP**. Také letos přijelo do Opavy více než šedesát účastníků z **České republiky, Slovenska a Polska**, a to jak knihovníků z veřejných knihoven, kterých byla většina, tak literátů a badatelů z univerzit a jiných odborných pracovišť. Sešli se zde pracovníci z devíti univerzit, a to z Ostravské univerzity, Univerzity Matěje Bela z Banské Bystrice, Univerzity Konstantina

Filozofa z Nitry, Katolické univerzity z Ružomberku, Univerzity Palackého z Olomouce, Univerzity Karlovy, Univerzity Komenského, Prešovské univerzity a pořádající Slezské univerzity z Opavy. Z knihoven byly zastoupeny: Národní knihovna ČR, Knihovna Petra Bezruče v Opavě, Moravskoslezská vědecká knihovna v Ostravě, Regionální knihovna v Karvině, Městská knihovna v Českém Těšíně, Ústřední knihovna FPF Slezské univerzity v Opavě, Městská knihovna v Krnově, Knihovna města Olomouce, Knihovna města Ostravy, Městská knihovna Frýdek-Místek, Knihovna Vlastivědného muzea v Olomouci, Městská knihovna v Havířově, Městská knihovna v Bruntále, Městská knihovna v Lipníku nad Bečvou, Městská knihovna v Rýmařově, Místní knihovna v Bystřici nad Olší, Místní knihovna ve Valašských Kloboucích, Knihovna B. Beneše Buchlovana v Uherském Hradišti, Knihovna Muzea Těšínska, Knihovna Muzea Beskyd ve Frýdku-Místku ad.

Dvoudenní jednání bylo vskutku pracovní, bylo předneseno dvacet sedm referátů. Hned první vystoupení, vztahující se k současnému poslání a využití beletrie (Mgr. J. Gawlikovska, dr. H. Molinová a I. Kozubková) přineslo zajímavé postřehy z knihovnické praxe. Výchova čtenářů byla zvažována z nejrůznějších hledisek a ve všech věkových kategoriích, od dětského čtenářství (prof. dr. B. Šimonová, CSc., Mgr. Radana Metelková-Svobodová, Mgr. Zuzana Bornová, Mária Krahulcová, PhDr. Ludmila Hrdinaková, PaedDr. Mária Alabánová, Ph.D., Mgr. Ivana Gejdušová, Mgr. Olga Kubeczková, Ph.D., po čtenářství středoškolské mládeže (Zuzana Barjaková, Mgr. K. Homolová) až po výchovu čtenáře ve vysokoškolském prostředí a v dospělosti (dr. Ivan Jančovič, Ph.D.). Další okruhy referátů se vztahovaly k problematice čtenářství jako takového (doc. dr. Jiří Urbanec, CSc., ad.), ke knize jako fenoménu (J. Galášová, doc. dr. J. Bakala, CSc., PhDr. F. Vrbenská, PhDr. A. Lauček, Ph.D., PhDr. L. Martinek, Ph.D., PhDr. E. Krivá), percepci textu (PaedDr. Z. Kováčová), specifickým práce s uživatelem ve vědeckých knihovnách (PhDr. A. Hrazdil, Mgr. J. Planková), obecným polohám čtenářských dovedností (Mgr. B. Koneszová), vlivům knihovnické praxe na kvalitu četby (Mgr. L. Foberová).

Novinkou letošního ročníku opavské konference byla **studentská sekce**, ve které se představili tři posluchači oboru knihovnictví s pracemi čerpajícími z jejich odborných výzkumů (např. Mezinárodní výzkum čtenářské gramotnosti PIRLS).

Na závěr prvního dne jednání byli účastníci konference pozváni do **Knihovnického klubu Casanova**, kde vystoupila předsedkyně Moravskoslezského výboru SKIP Jana Galášová s retrospektivním pohledem na činnost tohoto klubu, který byl v Opavě založen před třemi léty. Ve volné debatě, která se protáhla až do večerních hodin, si knihovníci i literáři podebatovali o námětech přednesených v jednání konference i o problémech vlastní praxe.

V závěru druhého dne jednání se účastníci konference shodli na potřebě dalšího ročníku této akce, vyhlásili nové téma konference *Knihy v 21. století pro rok 2007*, a to **Klasická kniha vedle jiných informačních zdrojů**.

Příspěvky z konference budou zveřejněny na webových stránkách Slezské univerzity a následně vydány tiskem formou sborníku, vybrané, příp. přepracované příspěvky budou postupně vycházet ve *Čtenáři*.

MILADA PÍSKOVÁ
milada.piskova@pf.slu.cz

menty pomocí přídatných zařízení k počítači přečíst. Považuji za důležité, aby o těchto centrech veřejné knihovny věděly a případně tam mohly uživatele nasměrovat.

BrailleNet

URL: <http://www.brailnet.cz>

Řešitel: SONS

Popis: V roce 1992 zahájilo Digitalizační středisko České unie nevidomých a slabozrakých převod textů do digitální podoby pro individuální převod do elektronických diářů nevidomých, tzv. Eureka.¹ V roce 1993 založilo toto středisko modermovou centrálu BBS² BrailleNet, která měla za úkol uchovávat a zpřístupňovat zdigitalizované texty. Služba BBS umožňovala připojit přes modem počítač uživatele k ústřednímu počítači, kde byly k dispozici texty. Tato služba však byla finančně nákladná, za připojení k modemu se platila přibližně stejná částka jako za meziměstský telefonní hovor.

Od roku 1994 je tato sbírka zdigitalizovaných dokumentů zveřejněna na internetu. Knihovna je z licenčních důvodů a také z obavy z možného zneužití přístupná pouze registrovaným zrakově hendikepovaným uživatelům. Na serveru je zpřístupněn pouze tzv. ukázkový seznam. Uživatelem se může stát zrakově postižený občan České republiky s trvalým pobytem na území ČR, starší 15 let, který vlastní průkaz ZTP/P vydaný v České republice. Přihlásit se jako uživatel může buď e-mailem, nebo telefonem; oba kontakty jsou uveřejněny na www.stranekcha.BrailleNetu.

U této digitální knihovny nedochází k žádným problémům s autorskými právy, protože Česká unie nevidomých a slabozrakých má právo vyrábět kopie literárních děl k nevydělečným účelům pro potřeby zdravotně hendikepovaných podle § 37 odst. 1 písm. c) zákona č. 121/2000 Sb. BrailleNet je financován ministerstvem zdravotnictví ČR, na jeho provoz rovněž přispívají dobrovolní dárci.

Centrum Tereza

URL: <http://www.tereza.fjfi.cvut.cz>

Řešitel: Katedra matematiky, FJFI ČVUT v Praze

Popis: Tereza je vůbec první VŠ centrum pro zrakově postižené v ČR. Bylo otevřeno v roce 1992 na Fakultě jaderné a fyzikálně inženýrské při ČVUT. Je zaměřeno především na *program*

celoživotního vzdělávání, informační technologie pro zrakově postižené.³ Služby centra Tereza lze rozdělit na dvě skupiny: pro stálé uživatele a širokou veřejnost (uživatelé musí být více než 17 let a musí vlastnit průkaz ZTP/ZTP-P). Stálým uživatelům centrum nabízí konzultaci při práci se všemi pomůckami výpočetní techniky pro zrakově postižené, včetně tisku na braillovské tiskárně, výrobu obrázků na fuseru, přístup na internet, zřízení e-mailové adresy a dále doplňkové služby jako odborná editace dokumentů nebo tisk pozvánek na braillovské tiskárně.

Pro širokou veřejnost je od roku 1998 přístupná konference FANDA, na níž mohou zrakově postižení mezi sebou diskutovat.

Centrum Tereza bylo primárně zřízeno pro poskytování konzultací k problematice studia zdravotně hendikepovaných. Součástí služeb je digitální knihovna, jejíž klient může dokumenty vyhledávat v katalogu Opac T Series, který má uživatelsky příjemné rozhraní. Dokumenty lze vyhledávat podle autora a názvu, systém využívá booleyských operátorů: and, or, not.

Uživatel není odkázán jen na centrum Tereza, může vyhledávat i v těchto institucích:

- Středisko pro pomoc studentům se specifickými nároky, Masarykova univerzita v Brně,
- Souborný katalog Univerzity Karlovy,
- Národní knihovna Praha,
- Knihovna Kongresu USA.

Uživatel si rovněž může určit kolik záznamů chce zobrazit na stránce (minimum je 5 a maximum 20) a jaký typ dokumentu chce (černotisk, zvukový dokument, elektronický dokument, hmatový dokument nebo libovolný dokument).

Středisko pro pomoc studentům se specifickými nároky

URL: <http://www.muni.cz/teiresias/>

Řešitel: Masarykova univerzita v Brně

Popis: Středisko bylo na Masarykově univerzitě v Brně zřízeno v roce 2000. Fakulta informatiky předložila grantový projekt Fondu rozvoje vysokých škol, v jehož rámci bylo středisko technicky vybaveno. Od května 2000 – na základě rozhodnutí Akademického senátu MU – přešlo pod přímou pravomoc rektora.

Katalog střediska pracuje s programem TinWeb. Tento program komunikuje s uživatelem v jednom z volitelných jazyků. Pokud to národní prostředí vyžaduje, jsou textové výstupy

Digitální projekty a programy v České republice a v angloamerické oblasti

8. část

PRÁVNÍ KNIHOVNY

Tato kategorie se liší od všech předchozích digitálních knihoven tím, že poskytuje velice specializované služby, které jsou primárně orientovány na úzký, profesně ohraničený okruh uživatelů. Navíc podle ust. § 3 zákona č. 121/2000 Sb., se autorské právo na zákony nevztahuje. Digitální knihovny v této kategorii poskytují placené služby, na rozdíl od všech předcházejících knihoven.

Sbírka zákonů

URL: <http://www.sbirka.cz>

Řešitel: Radka Horskáková

Popis: Umožňuje prohlížení našich současných právních norem za poplatek. Je produktem firmy TORI Soft, obsahuje asi 7000 souborů v rozsahu od jednoho odstavce po celou knihu (např. obchodní zákoník), přičemž její celková velikost je 550 Mb. Vzhledem k tomu,

že se jedná o placenou službu, je přístup k ní chráněn heslem.

K dispozici je seznam dokumentů ke stažení, který je však rozdělen do těchto čtyř oblastí:

- technická,
- životní prostředí,
- daně,
- ostatní.

Uživatel si vybere dokument a ten si může za poplatek stáhnout.

DIGITÁLNÍ KNIHOVNY PRO ZRAKOVĚ HENDIKEPOVANÉ

Do této sekce jsem zařadila kromě klasické digitální knihovny, jejímž představitelem je BrailleNet, i kamenné knihovny pro nevidomé a centra pro pomoc zrakově hendikepovaným uživatelům. Tato centra vlastní elektronické kopie dokumentů, které zapůjčují zrakově hendikepovaným čtenářům, kteří jsou s to tyto doku-

zobrazovány v jednom z volitelných kódů diakritiky.

Uživatel má při vyhledávání dokumentu tyto možnosti:

Listování – jednoduché listování slovníkem pojmů od zadaného místa a možnost navigace z těchto pojmů na jednotlivé záznamy v databázi Tinlib.

Hledání – kombinované vyhledávání za použití logických operátorů AND, OR, NOT mezi dvěma nebo třemi operandy.

Prohledávané knihovny – možnost rozesílání vyhledávacího dotazu (jednoduchého i kombinovaného) paralelně dalším knihovnám, které mají systém Tinlib a rozhraní TinWeb.

Ukládání vyhledávacího profilu

Vyplněním vyhledávacího formuláře se definuje tzv. vyhledávací profil. TinWeb umí tento profil uložit na lokální disk a později znovu načíst a aplikovat např. poté, co byla databáze prohledávaná knihovna změněna, nebo pokud chceme prohledat jinou knihovnu. Při stažení dokumentu nabízí TinWeb tyto formáty: ASCII, DOS, UNIX, MSWin, MAC.

Ukládání nalezených záznamů do „šuplíku“

Nalezené záznamy mohou být ukládány do „šuplíku“. Jedná se o stejný princip jako ukládání do košíku ve virtuálních internetových obchodních domech. Obsah takového „šuplíku“ je pak možné kdykoliv uložit na lokální disk. Záznamy uložené v šuplíku představují plnohodnotné odkazy zpět do TinWebu. Můžeme tak vytvářet vlastní lokální seznamy odkazů na konkrétní záznamy v libovolných knihovnách, které svá data vystavují pomocí softwaru TinWeb.

Laboratoř Carolina

URL: [MFF UK](http://mff.cuni.cz)

Řešitel: <http://carolina.mff.cuni.cz>

Popis: Centrum podpory studia zrakově postižených Univerzity Karlovy je umístěno v laboratoři Carolina na Matematicko-fyzikální fakultě Univerzity Karlovy. Laboratoř je přednostně přístupná studentům Univerzity Karlovy, ale i ostatním zrakově postiženým. Podmínkou vydání uživatelského průkazu do laboratoře je zvládnutí základní počítačové gramotnosti zrakově postižených, tj. psaní desetiprstovou hmatovou metodou na stroji a znalost Braillova písma. Carolina vznikla v roce 1992 na Fakultě sociálních věd UK, od roku 1994 působí, jak již bylo výše uvedeno, při Matematicko-fyzikální fakultě UK. Její činnost je financovaná pomocí grantů. Carolina klade důraz na kurzy práce s PC pro nevidomé a slabozraké a s internetem. Namísto konference zavedla tzv. *konzultační hodiny*,⁴ ve kterých kterémukoli zájemci odborně vyškolení asistenti poskytnou odpověď na otázku nejen z oblasti výpočetní techniky.

Povídky o nevidomých a nejen pro ně

URL: <http://www.nevidomi.cz>

Řešitel: Miroslav Pavel

Popis: Do projektu Povídky o nevidomých a nejen pro ně může kdokoli přispět svojí povídkou. Tato sbírka je přístupná od roku 2001 a v současné době má šest svazků: „S bílou holí – Rudolf Krchňák“ a pět stejnojmenných svazků „S bílou holí“. Příspěvky mohou čtenáři zasílat na kazetě, v rukopisu, napsané na stroji nebo počítači. Správci serveru je upraví do elektronické podoby. V souvislosti s tímto projektem je nutno zmínit, že jej spravují dva lidé – webmaster Miroslav Pavel, student informatiky na Ostravské univerzitě, a načitatelka paní Medvěďová, která projekt financuje ze svých prostředků. Tato digitální knihovnička je přístupná všem, bez předchozí registrace.

VESNA ŠKODOVÁ

Vesna.Skodova@seznam.cz

Z KNIHOVEN...

Obvodní knihovna Plzeň-Lochtín do roku 2006 jako bezbariérová

S KOČÁRKEM MEZI REGÁLY

„Mám svoji knihovnu ráda a vždy se na její návštěvu moc těším,“ říká jedna ze stálých a aktivních čtenářek knihovny Lochotín Eva Klečková. „Pokaždé zde naleznou pro sebe i své blízké spoustu hezkého čtení, mohu si zde kdykoliv připravit referáty a nové poznatky do školy, zúčastním se zajímavých soutěží, zasurfuji si po internetu a ještě většinou dostanu malý dárek.“

Obvodní knihovna Lochotín, která je jednou ze součástí Knihovny města Plzně, se již tradičně i v začátku roku 2006 těší velkému zájmu čtenářů. Tim, že v průběhu minulého roku prošla celou řadou příznivých změn, stala se zejména pro obyvatele severního plzeňského obvodu, v jehož středu se nachází, centrem kulturního a společenského dění.

Knihovna v průběhu loňského léta změnila ku svému prospěchu zejména svoji vnitřní podobu a do začátku zimy pak i podobu vnější. V knihovně přibýly ke dvěma místům u internetových počítačů další tři, rozšířen byl počet velkých regálů s výběrem knih, celé prostory se prosvětlyly vymalováním do měřítkové barvy a instalací nových moderních oken. Přestěhováním hudebního oddělení do zcela nově vybudované Hudební a internetové knihovny, která je novou pobočkou Knihovny města Plzně, vznikl v knihovně Lochotín prostor pro čítárnu. Ta je v hezkém moderním pojetí přístupná všem návštěvníkům. Nepřehlédnutelná je na každém kroku zřejmá vzorná péče knihovnic o pestrost, kvalitu a čistotu knižního fondu. O to ra-

ději nyní čtenáři knihovnu navštěvují a každým dnem jich zhruba o desítku přibývá. Příjemné prostředí i ochotný a vstřícný přístup knihovnic ke všem přichozím jen dále prohlubují zájem veřejnosti o její služby.

Největší pozornost veřejnosti však vzbudil nově vybudovaný a na přelomu léta a podzimu 2005 zprovozněný venkovní bezbariérový výtah s bezbariérovým přístupem do všech prostor knihovny. Prosklený výtah se stal dominantou celé budovy knihovny. Všichni čtenáři si jej velmi pochvalují a oceňují pochopení vedení Knihovny města Plzně k problematice pohybu plzeňských vozíčkářů, obtížně se pohybujících občanů i žen s malými dětmi a kočárky, kterým se tak otevřela cesta do knihovny za kvalitní četbou, internetem a mnohými dalšími službami, které knihovna nabízí.

„Počet čtenářů, a to jak dospělých, tak dětských, nám každým dnem stále narůstá, čemuž jsme moc rádi,“ říká vedoucí knihovny Lochotín Mgr. Dagmar Blažková. „Tuto skutečnost si vysvětlujeme jednak výše zmíněnými změnami v knihovně, jednak i tím, že čtenářům máme opravdu co nabídnout. Soubor nových knih je pravidelně doplňován a mohu říci, že je velmi pestrý. Máme zde jak velký výběr oddechové četby, tak i knihy pro náročnějšího čtenáře i velmi rozsáhlou skladbu naučné literatury ze všech vědních oborů. Vše co potřebují zde naleznou všechny věkové i sociální skupiny čtenářů. Velmi početnou skupinu tvoří děti do patnácti let a studenti, kterým

věnujeme zvýšenou pozornost. Jejich dotazy a požadavky patří k nejnáročnějším. Snažíme se jim ve všech směrech vyhovět, pomáháme jim s vypracováním referátů i odborných a vědeckých prací. Pro děti ze základních a mateřských škol pořádáme výchovné lekce, exkurze a besedy o knihovně a knihách. Připravujeme pro ně zajímavé soutěže o ceny, které jsou velkou motivací k návštěvě knihovny a také ke čtení knih.“

Bezbariérový přístup do Obvodní knihovny Plzeň-Lochtín s dominantou proskleného bezbariérového výtahu

O akcích pro své čtenáře, které kromě půjčování literatury knihovna připravuje a neustále inovuje, by podle svých slov mohla Mgr. Blažková i ostatní zaměstnanci knihovny hovořit hodiny. Co však je pro pracovní kolektiv v knihovně největší odměnou, je zjevně stále se zvyšující počet občanů, využí-

ODKAZY:

- 1 Jde o 8 bitový počítač s hlasovým výstupem, jehož součástí je textový procesor, záznamník, hodiny, diář, kalkulátor, telefonní seznam, databáze a programovací jazyk Basic. Jako nástupce Euréky je Aria již plnohodnotný braillovský palmtop s hlasovým výstupem.
- 2 Princip práce stanice BBS je, že se počítač uživatele napojí na modem, ten vytočí telefonní číslo stanice BBS, kterou tvoří výkonný počítač, pomocí telefonních linek se počítač uživatele spojí s počítačem stanice BBS a uživatel si může prohlížet informace, které jsou na něm uloženy, popřípadě si je může stáhnout do svého počítače. Nevýhodou je, že uživatel platí za telefonní impulsy a musí mít počítač a modem.
- 3 Tamtéž.
- 4 Co je Centrum. [online]. [cit. 2003-10-19]. URL: <http://carolina.mff.cuni.cz/about.php>

vajících služeb lochotínské knihovny. V průměru je tu denně obsluženo zhruba na čtyři stovky čtenářů a uživatelů knihovny. Možnost nejen půjčovat si knihy, ale i pracovat zde na internetu, akce se školními kolektivy i neustálá nabídka různých soutěží a anket se staly pro čtenáře zajímavou a lákavou samozřejmostí. Novinkou posledních dvou let je vy-

hodnocování a poté slavnostní vyhlášení deseti nejlepších dětských čtenářů, kteří jsou odměněni vždy před Vánoce a před letními prázdninami. „Jedná se o jakési poděkování knihovny těmto vybraným dětem za to, že nejen hodně čtou, ale jsou i slušnými a zodpovědnými čtenáři,“ doplňuje Mgr. Blažková. „Jsme moc rádi, že nám takovýchto čtenářů neustále přibývá a jejich

odměňování se v naší knihovně stane tradicí.“

Obvodní knihovna Lochotín je tedy stále příjemným, důstojným a nabízenými službami pestrým kulturním zařízením, které je svým uživatelům nevysychající studnicí kvalitní četby, zajímavého poučení i zdrojem dobré zábavy.

DANA BRYCHOVÁ
lochotin@kmp.plzen-city.cz

Přímo literárněhistorické bádání vyžadovalo literární téma „*Co četli nejraději moji prarodiče, rodiče a co já?*“ Pokud jsme však očekávali u prarodičů četbu prastarých, nám neznámých titulů, např. z oblasti klasické červené knihovny či rodokapsů, neuvědomili jsme si, že generace prarodičů současných školáků vyrůstala už po válce a nabízel se jí téměř stejný typ literatury jako donedávna nám všem.

Takže u babiček a dědečků nebylo výjimkou, že se jim nořily z paměti tituly jako *Čuk a Gek* nebo *Timur a jeho parta*. Ale samozřejmě tam nechyběla ani klasická dětská četba. Děti zapátraly nejen v paměti rodinných příslušníků, ale i mezi ohmatanými svazky rodinných knihovniček a možná je to pobídlo nahlédnout dovnitř těch starších a zjistit, proč jsou právě tyhle pohádky, verneovky nebo

foglarovky tak čtené a ohmatané a zkusit si je přečíst také.

Další ročník almanachu je tedy uzavřen, ti nejlepší byli odměněni, pravděpodobně poprvé v životě se jejich dílko a jméno objevilo v tištěné publikaci byť malého rozsahu. A nám nezbyvá, než začít vymýšlet nová poutavá témata příštího ročníku.

ALENA PAVELKOVÁ

Almanach dětských prací již poosmé v MěK Kopřivnice

Logo knihovny vzešlé ze soutěže

Městská knihovna v Kopřivnici se snaží podněcovat jak své dětské čtenáře, tak i ostatní kopřivnické děti k různým výtvarným a literárním aktivitám. Mimo jiné jim už osmý rok nabízíme možnost zapojit svou fantazii a výtvarné schopnosti do soutěže, jejímž výsledkem je každoroční almanach dětských výtvarných a literárních prací. Prvního ročníku jsme trochu zjištěně využili k získání osobitého loga pro naši knihovnu, která se tehdy přestěhovala do nových, zrekonstruovaných prostor. Sešla se nám spousta vtipných návrhů a těmi jsme se dlouho a poctivě probírali, až jsme vybrali veselou figurku, která už osm let reprezentuje naši knihovnu na veřejnosti.

Na účast v soutěži si nemůžeme stěžovat, velice tomu napomáhá i to, že ji propagujeme s pomocí kopřivnických základních i uměleckých základních škol. Vždy se snažíme nabízet témata, která by dokázaly zpracovat děti od těch

nejmenších záčků až po studenty. Často se týkají rodného města (*Moje město ve vyprávění babiček, Jaká by mohla být naše rozhledna*), rodiny (*Portrét naší rodiny*), ekologie (*Jaké moderní vymoženosti bych se dokázal vzdát pro čistější město, Dopravní prostředek budoucnosti*). Sejde se vždy tolik příspěvků, že jen s těžkým srdcem jich spoustu přebereme a vyřadíme – almanach má samozřejmě omezený rozsah. Dílka všech těch, kteří se do almanachu neprobojovali, alespoň vystavíme v prostorách dětského oddělení, kde si je může prohlédnout a zhodnotit každý návštěvník knihovny.

Obrázky posledního ročníku, inspirovaného rokem H. Ch. Andersena, navrhuji, jak by měl asi vypadat „kouzelný stroj na výrobu pohádek“. A co všechno na obrázcích našich dětí dokáže vykouzlit pohádku? Kromě opravdu složitých soustrojí např. na bázi kafe mlýnku, z něhož vypadávají pohádkové postavičky, také třeba sen, vznášející se nad pruhovanou duchnou, který vybývá ty nejneuvěřitelnější fantazie, nebo osoba spisovatele či spisovatelky, kteří dokážou vidět svět jinak než my ostatní. To všechno mohou být v dětských představách stroje na výrobu pohádek.

Jeden z obrázků zařazených do almanachu dětských prací 2005

O nejhezčí krajkové exlibris

V Týdnu knihoven 2005 vyhlásila Městská knihovna v Sedlčanech soutěž O nejhezčí krajkové exlibris. Dalšími partnery v této soutěži jsou Sdružení Krajka (www.krajka.com), SKIP (Svaz knihovníků a informačních pracovníků, <http://skip.nkp.cz>) a Spolek sběratelů a přátel exlibris (www.exlibrisweb.cz). Uzávěrka soutěže byla 1. 3. 2006. V některých krajích však proběhla i kola místní (regionální). Tak tomu bylo i v Sedlčanech.

Uzávěrka našeho regionálního

kola byla 31. 1. 2006. Výsledky byly od 2. 2. 2006 až do 1. 3. 2006 vystaveny v prostorách sedlčanské knihovny. Celkem se nám sešlo 44 exlibris. Z tohoto počtu je sedm z paličkováných krajky a 37 papírových vytvořených různými technikami.

Kurátorkou výstavy byla pracovnice knihovny Květoslava Vlachová, která soutěžní exponáty doplnila ještě povídkami o tom, co to vůbec exlibris je a dalšími zajímavostmi, včetně kopií knižních značek známých výtvarníků.

Po předchozích soutěžích (O nejhezčí krajkovou záložku a O nejhezčí krajkový obal na knihu Hanse Christiana Andersena) můžeme říci, že se soutěžící dokázali „poprat“ i s tímto asi zatím nejtěžším úkolem. Soutěž pak jednoznačně plní i úlohu informační, protože mnoho lidí ani netuší, co to vlastně exlibris neboli knižní značka je.

BLANKA TAUBEROVÁ
tauberova@knihovna-se.cz

Víte, jak vaše dítě používá internet?

World Wide Web („světová pavučina“) obsahuje obrovské množství webových stránek a dětem nabízí nekonečné možnosti, jak získat v tomto moři informací nové znalosti, komunikovat a bavit se.

Pamatujte, že i když děti toho mohou vědět o internetu víc, vy máte víc životních zkušeností a znalostí co se týká možných hrozeb pro rodinu i pro dítě, pořádku a pravidel chování.

Některé poznatky o chování dětí na webu:

- Děti i rodiče se shodují na skutečnosti, že internet je užitečným zdrojem informací a zábavy.
- Děti jsou si vědomy, že o internetu vědí víc než jejich rodiče.
- Většina dětí ví, že nemají poskytovat osobní údaje, ale přesto jsou ochotny uvádět víc informací, než by povolili rodiče.
- 14 % dětí se osobně setkala s někým, koho poznaly prostřednictvím internetu, ale jen 4 % rodičů připouští, že k tomu skutečně mohlo dojít.
- 44 % dětí, které surfují po internetu, navštívilo pornografické stránky.
- 30 % dětí vidělo webové stránky obsahující násilí, zatímco tuto možnost připouští jen 15 % rodičů.

Zdroj: SEFT Cross-European survey (2003, www.saftonline.org)

Evropský program bezpečnějšího internetu

Jak se rozšiřuje a zvyšuje používání internetu a nových online technologií, vzrůstá i šíření nechtěného, škodlivého a dokonce ilegálního obsahu. Zvláště nebezpečné je to vůči dětem.

Evropská unie ve svých nařízeních a doporučeních věnuje pozornost problematice bezpečnějšího užívání internetu, např. v souvislosti s otázkou ochrany osobních dat a soukromí (Směrnice 2002/58/EC), ochrany menšin a lidské důstojnosti (98/560/EC) ad. V rámci programů Safer Internet a Safer Internet Plus podporuje EU projekty zaměřené na zvyšování povědomí o možných hrozbách internetu a na pomoc uživatelům, zejména dětem. Cílem těchto programů je omezit šíření ilegálního obsahu, pornografie, násilí, rasismu atd. Rámcové rozhodnutí Rady Evropy o boji proti sexuálnímu vykořisťování dětí a dětské pornografii obsahuje obecné definice sexuální kriminality zaměřené na děti a harmonizuje rozsah sankcí, které mohou národní soudy uplatňovat proti pachatelům. Je to vůbec první právní nástroj na internetu, který se týká obsahu online audiovizuálních a informačních služeb.

Účelem programu je napomáhat realizaci praktických opatření přiměřenou a efektivní finanční podporou s cílem zlepšit v celoevropském měřítku koordinaci při výměně informací, šíření osvědčených postupů a pěstování obecně přijatelných norem chování.

Podporované projekty jsou koncipovány jako mezinárodní, což odpovídá charakteru internetu jako média bez hranic. Posiluje se výměna informací a zkušeností, jsou organizovány akce, které nenásilnou formou vedou k zamyšlení nad tím, jaká jsou možná rizika komuni-

www.saferinternet.cz

kace prostřednictvím moderních prostředků jako jsou internet či mobil. Národní iniciativy jsou v této oblasti koordinovány dvěma celoevropskými projekty: INSAFE (evropská informační síť o problematice bezpečnějšího internetu) a INHOPE (evropská síť horkých linek na pomoc boji proti ilegálnímu obsahu internetu).

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ČR se v roce 2005 podílelo na literární soutěži *Cesta s přáteli z celého světa do vzrušujícího a občas nebezpečného kybernetického světa internetu a mobilních technologií* (viz www.saferinternet.cz). Podmínkou bylo vytvořit příběh, kde vystoupí alespoň jedna ze tří zadaných magických postav. Vítězné práce byly zařazeny do knížky nazvané *Pohádky z Kybernetického království internetové bezpečnosti* (Tales from the Cyber-Kingdom of Internet Safety. Editor Janice Richardson. Brusel, European Schoolnet 2005), v níž je i pohádka třináctileté Johany Hoškové z ČR.

Soutěž pro rok 2006 na téma *Můj internetový ochránce* vyhlásila 6. února ministryně školství Petra Buzková. Podmínky soutěže, jejímž organizátorem je Projekt CzeSI, jsou zveřejněny na www.saferinternet.cz

Zdroj: Tisková správa Projektu CzeSI

14. setkání knihovníků, archivářů a historiků v Olomouci

Ve dnech 22.–23. listopadu 2005 se v Olomouci uskutečnil další ročník konference, pořádané zdejší Vědeckou knihovnou, věnované problematice historických a vzácných knižních fondů. Letošní již 14. ročník se soustředil na problematiku architektury knihy, její formy, obsahu a tvaru. Tradice setkávání historiků, knihovníků a archivářů započatá v roce 1992 se snaží postihnout funkci knihy (rukopisů, vzácných listin apod.) ve všech jejích podobách od funkce informační přes funkci estetickou, ekonomickou, komunikační až po funkci všeobecně kulturní. Snaží se knihu (v tom nejširším chápání významu tohoto slova) zasadit do kontextu života pospolitosti, ať již z hlediska proměn knihy v čase, nebo z hlediska vnímání hodnoty knihy pro jednotlivé socioekonomické složky společnosti.

Čtrnáctý ročník se pokusil vymezit knihu spíše z hlediska estetického, ale jak je již zvykem, nelze pohled na danou problematiku abstrahovat od zbytkové knihovnicko-historické problematiky, a proto byl opět obsah jednotlivých příspěvků velmi pestrý.

Po úvodním uvítacím vystoupení ředitelky Vědecké knihovny v Olomouci Hany Študentové zahájil vlastní program konference odborný asistent katedry historie Palackého univerzity David Papajík s polemickým referátem *Záhada určení donátorství dvou rukopisů z Vědecké knihovny v Olomouci*, po němž následovala zajímavá diskuze vedená mezi dr. Kohoutem z olomoucké pobočky Zemského archivu v Opavě a referujícími. Poté vystoupil se svým příspěvkem již tradiční účastník olomouckých setkání Peter Sabov ze Slovenskej národnej knižnice (SNK) v Martině s referátem týkajícím se *knižních miniatur (tzv. kolibříků) ve fondech SNK*. K dalším zajímavým vystoupením dopoledního bloku patřila studie Igora Zmetáka, taktéž z SNK v Martině, který vystoupil s dnes velmi módní a populární tematikou *vnímání „cizího“ či „jiného“*, a to na podkladě zpráv o exotických kulturách z přelomu 17.–18. st.

Nelze opomenout ani příspěvek zakladatele olomouckého setkávání a jednoho z největších odborníků na historické fondy knihoven v České republice Václava Pumprlu, který se věnoval oblasti *knihopisu*, či příspěvek Jindry Pavelkové o *výzdobě moravských raných tisků z fondů klášterní knihovny v Rajhradě*. O knize, jakožto *zdroji informací* pohovořil Vincenc Streit.

Nahoře: olomoucká konference je tradičním místem setkávání knihovníků, historiků a archivářů. Dole: součástí programu byla i prohlídka nových studoven knihovny

Odpolední program byl zahájen vystoupením Jana Čejky z firmy Elsys Engineering, která spolupracovala na *projektu digitalizace map* s hostitelskou Vědeckou knihovnou v Olomouci (VKOL), o obsahové stránce tohoto projektu a o *mapách ve fondech VKOL* pohovořili Jiří Glonek a Lubomír Novotný, kteří zmínili nejcennější kusy z hlediska stáří či tvůrců map a zároveň zdůraznili, že projekt není stále dokončen a postupně se budou digitalizovat i další části mapového fondu VKOL. Za zlatý hřeb letošní konference by se dalo označit vystoupení Petra Elbela, jenž analyzoval *testament olomouckého biskupa Bohuše ze Zvole*.

Ukázka kubistické knižní vazby

Petr Elbel umně spojil problematiku právních dějin s pohledem středověkého intelektuála na knihu, jakožto významný kulturní, statusový a ekonomický majetek. Vysokou úroveň mělo jako již tradičně vystoupení Libuše Spáčilové s názvem – *Odras starších českých slovníků v tzv.*

Triologu Maxmiliána I.

(1489). Za zdařilý lze označit i referát Hany Bartošové, která se ve svém vystoupení snažila poukázat na *souvztažnost a prolínání vlivu architektury v oblasti knihovní estetiky*, a to na podkladě knižní kultury českého kubismu.

První konferenční den byl zakončen prohlídkou nové budovy VKOL, která byla uvedena do provozu v září roku 2005 a která slouží mimo jiné i jako důstojný prostor pro badatele a pracovníky v oblasti historických fondů.

Druhý a zároveň závěrečný konferenční den byl zahájen referátem Milady Pískové ze Slezské univerzity v Opavě, která se snažila navodit otázky týkající se *možné budoucnosti knihy v souvislosti s dynamickým rozvojem elektroniky a techniky vůbec*. Lenka Baručáková pohovořila o *formálním vývoji novověkých liturgických rukopisů z fondu Moravské zemské knihovny v Brně* a další z tradičních účastníků olomoucké konference Václav Bartůšek ze Státního ústředního archivu v Praze se věnoval *rozdílu mezi barokními a klasicistními učebnicemi* se zaměřením na piaristický řád. Z tématu konference se částečně vymykal referát *Napoleon v Egyptě a dílo Josefa Kabrdy* od Jiřího Procházky, ale zároveň umožnil uvést v širší pozornost jméno historika, který v české historiografii nepatří k nejnámějším. Závěr vlastní

konference obstaral vtipným vystoupením Cyril Měsíc, jenž čerpá svou inspiraci z bohatých a vzácných *fondů arcibiskupské zámecké knihovny v Kroměříži*.

Na úplný závěr posledního ročníku olomoucké konference následovala prohlídka *výstavy italské kresby 17. století*, jež je tvořena kresbami ze sbírky Antonína Martina Lublinského uložené ve fondech VKOL. Průvodní slovo měl odborník nad jiné povolaný prof. Milan Togner z Univerzity Palackého.

Zároveň je nutno ještě poděkovat moderátorům setkání Miloši Korhoňovi a Rostislavu Krušinskému, pracovníkům úseku historických fondů VKOL.

Příští konference bude jubilejním 15. setkáním nad problematikou historických a vzácných knižních fondů Čech, Moravy a Slezska a v této souvislosti by stálo za to se zamyslet nad možnými inovacemi, které by mohly oživit dosavadní strukturu konference. Tyto změny by se mohly týkat například toho, aby příspěvky byly přednášeny s co největším zapojením moderní techniky, aby jejich obsah byl znám již před začátkem konference a mohla se o nich vést od předem připraveného auditoria větší diskuze či striktně trvat na tom, aby referáty byly vysloveny spatra a nikoli čteny. Za pozornost by možná stálo zamyslet se nad tím, zda je nutno úžeji vymezovat obsah konference, nebylo-li by vhodnější vytyčit mantinely příspěvků v širším rámci historických a vzácných knižních fondů a ponechat výběr témat plně v kompetenci vystupujících. Domnívám se, že by to přispělo nejen k větší atraktivitě olomoucké konference, ale zároveň by to zvýšilo i kvalitu jednotlivých příspěvků. Možností, jak vylepšit současnou podobu konference, je samozřejmě více a nyní nastává čas vést o nich diskuzi.

LUBOMÍR NOVOTNÝ ([lubomir.novotny@vkol.cz](mailto:tubomir.novotny@vkol.cz))

Noc s Andersenem 31. března 2006

Klub dětských knihoven SKIP se připojuje k oslavám Mezinárodního dne dětské knihy společnou akcí k podpoře dětského čtenářství a propagaci soustavné četby dětí, která ukončí Březen-měsíc internetu, pořádaný sdružením BMI.

Opět vás chceme pozvat na společné pohádkové nocování v knihovnách, školách, družinách, dětských domech, nemocnicích... Máte-li chuť strávit se svými malými čtenáři neobvyklou noc, chcete-li zjistit, co dělají knížky v noci, prožít společně kouzelné pohádkové dobrodružství, není nic jednoduššího, než poslat přihlášku (název knihovny, přesná adresa včetně PSČ, telefon, kontaktní osoba a plánovaný počet dětí by neměly chybět) na adresu KBBB Uherské Hradiště nebo vyplnit elektronický registrační formulář (<http://www.knihovnabbb.cz/cz/node/533>), zjistit, na co by neměl organizátor zapomenout a začít s přípravami pohádkové **Noci s Andersenem**.

První přihlášené vlašťovky jsou už v seznamu letos nocujících zapsané, například o loňských prázdninách jsme zaregistrovali Knjižnici v Radoljici ve Slovinsku a nebude to jediná zahraniční účast. V Žitnoostrovnej knižnici v Dunajskej Strede budou nocovat se slovenskými dětmi i děti maďarské, registrují se i bibliotéky z Polska, mezinárodní noc proběhne také u nás v Uherském Hradišti – přijedou k nám děti z Považské Bystrice, česko-polský večer připravují v Karvině...

K 200. výročí narození dánského pohádkáře Hanse Christiana Andersena vyrostl 386členný les pohádkových stromků – Fabularium Anderseni. Z příchozích zpráv víme, že letos v Nové Včelnici dostanou pohádkovnický Míša a Tomáš dalšího brášku nebo sestřičku, podobně v MěK Trinec mají pohádkovnický už tři! V Ledči nad Sázavou mají stromek zasazen u paní knihovnice na její vlastní zahrádce a nová knihovna v Tišnově má novou zahradu, kde se nový stromček bude mít jako v bavlnce.

Registrujeme zvýšený zájem o pohádkové spaní ve slovenských knihovnách, radujeme se, že se nápad ujal i u našich nejbližších přátel. Při návštěvě festivalu *Prešov číta rád* jsme se mohly potkat osobně s některými z těch, kteří pořádají noční čtení pohádek na Slovensku – a v roce 2005 se počet rozrostl na tři desítky slovenských spacích míst. Po dobu zářijového týdenního festivalu v Prešově, pořádaného k 80. výročí vzniku knihovny, čekal na dětské i velké čtenáře lákavý program v knihovnách, školách i v ulicích města. Hosty festivalu bylo několik významných slovenských autorů, kteří mohli představit svou tvorbu. Besedy moderovali literární kritikové i herci slovenských divadel. České spisovatele úspěšně zastoupila Ivona Březinová. Na náměstí pak všichni postupně předčítali

z připravované knihy prešovských pověstí – a nejen oni – na řadu přišla i první slovenská superstar Katka Koščová a další osobnosti. Četli a vůbec se nebáli vítězové literární soutěže pořádané prešovskou knihovnou v rámci projektu *Reč môjho domova* (inspirovaného projektem KDK SKIP *Kolik řečí umíš*). Při večerním neoficiálním povídání nás překvapila informace z doby, kdy prešovská knižnice byla ještě v plenkách – představte si, že existuje dosud exemplář výpůjčního řádu, který určuje čtenářům podle prvního písmene z jejich příjmení dny, kdy mohou přijít do knihovny. Což nás velmi zaujalo!

Informace a povídání o Noci s Andersenem jsme vyvezly také do Piešťan, kde Slovenská národní knižnica uspořádala celoslovenský seminář s mezinárodní účastí *Čítanie je opäť v móde. Čo s nečitajúcimi deťmi?* Zjistily jsme, že „děckaři“ ze slovenských knihoven se scházejí po tříleté pauze, překvapilo nás, že se mezi sebou málo znají. V odborném programu byly představeny výsledky dvou čtenářským průzkumů a vydatelství Buvik s celoslovenskou čtenářskou soutěží *Čítame s Osmijankom*. O Klubu dětských knihoven SKIP ČR informovala jeho předsedkyně Mgr. Eva Sedláčková, Dana Kochová vyprávěla o činnosti severomoravského klubka.

Zcela nečekaně pozvání přišlo na poslední chvíli od Spolku slovenských knihovníků do NiTRY – jako náhradnice jsme se zde opět pokusily oslovit přítomné a informovat je o společné akci pořádané k podpoře dětského čtenářství a oslavě Mezinárodního dne dětské knihy v Čechách i na Slovensku. Ještěže naše vystoupení bylo hned na začátku – to jsme ještě nestihly zjistit, kdo všechno sedí v auditoriu! SSK letos oslaví zvýšenou aktivitou 60 let činnosti a my máme radost z příslibu, že příští pohádkovou noc na Slovensku Spolek slovenských knihovníků zaštití.

Uvědomujeme si, že se nám podařilo díky Noci s Andersenem i Klubu dětských knihoven a SKIPu navázat upřímné vztahy s kolegy, kteří se nacházejí jen několik desítek a stovek kilometrů od našich hranic – poznáváme, že ani hranice nás nedokáže oddělit, pokud nám jde o stejnou věc – přivést děti ke čtení a literatuře.

Na všechny české i mezinárodní spáče se už těšíme v pátek 31. března 2006, kdy vše vypukne! Tož, zveme i vás!

MIRKA ČÁPOVÁ – HANA HANÁČKOVÁ

Oddělení pro děti, Knihovna Bedřicha Beneše Buchlovana, Velehradská 714, 686 01 Uherské Hradiště
tel: 572 551 250, e-mail: detske@knihovnabbb.cz

Do čísla přispěli >

■ PhDr. Jiřina Bínová Kádnerová – Středočeská vědecká knihovna v Kladně ■ Ing. Aleš Brožek – Severočeská vědecká knihovna v Ústí nad Labem ■ Mirka ČápoVá – Knihovna BBB v Uherském Hradišti ■ Hana Hanáčková – Knihovna BBB v Uherském Hradišti ■ Ing. Jiří Mika – Středočeská vědecká knihovna v Kladně ■ Mgr. Lubomír Novotný – Vědecká knihovna v Olomouci ■ Doc. PhDr. Milada Písková, CSc. – FPF Slezské univerzity v Opavě ■ Ing. Lea Prchalová – Moravskoslezská vědecká knihovna v Ostravě ■ PhDr. Vesna Škodová – Praha ■ PhDr. Tibor Trgiňa – Univerzitní knihovna v Bratislavě ■ Doc. PhDr. Vlasák – ÚJISK FF UK v Praze

Databáze českého výtvarného umění

Informace a zpracování dat jsou pro výtvarníka a publicistu Jiřího Hůlu oblastí, k níž má blízko svou původní profesí i svým uměleckým zaměřením. V letech 1961–1966 studoval matematiku a tělesnou výchovu na Přírodovědecké fakultě UP v Olomouci, o jeho tvorbě se na webové stránce (<http://www.sca-art.cz/agenturagh/index0.html>), věnované jeho osobě, mimo jiné dočteme: „Nepoužívá klasické výtvarné techniky, pohybuje se na hranici poezie, teorie informace a výtvarného umění.“ Proto nepřekvapí, že vedle dalších aktivit stojí i za projektem **Informačního systému abART** – databáze zaměřené na české výtvarné umění.

Hlavním pramenem informací, z něhož tvůrce databáze čerpají, je obsáhlá sbírka dokumentů o českém a slovenském výtvarném umění od roku 1939 do současnosti. Jiří Hůla ji založil jako studijní archiv při Galerii H, kterou na počátku osmdesátých let otevřel se svým bratrem, malířem a sochařem Zdenkem Hůlou, ve stodole u domu v Kostelci nad Černými lesy. Galerie posloužila řadě výstav, které by se za tehdejšího režimu asi oficiálně uspořádat nepodařilo, archiv slouží dál a je trvale rozšiřován. V souvislosti s tvorbou, ochranou a využíváním této původně soukromé sbírky vzniklo občanské sdružení **Archiv výtvarného umění** (<http://www.artarchiv.cz/>), mezi jehož činnosti patří právě i tvorba systému abART.

Databáze je po obsahové stránce rozdělena do pěti kategorií: osoby, skupiny, instituce, akce (výstavy) a dokumenty. Tomu odpovídá i vyhledávací aparát. V každé kategorii vyhledáváme podle základních údajů, například u osob podle příjmení, jména a data narození, nebo podle rozšířeného filtru (místo narození, obor apod.). Výchozí, respektive vyhledanou množinu záznamů přitom můžeme omezit dalšími kritérii, tzv. rolemi. Tak například v kategorii osob můžeme použít roli výtvarník, autor textu, autor publikace, typograf, ilustrátor a další. Řekněme rovnou, že hovořit u systému abART o záznamech je poněkud ošidné, neboť databáze vychází z prostředí Microsoft Access a data jsou v ní uložena v celé řadě dílčích tabulek, z nichž se pak skládá výsledná, požadovaná informace.

Vyhledáme-li například „záznam“ výtvarníka Michala Cihláře, dozvíme se základní biografické údaje, informace o studiu, zastoupení ve stálých sbírkách, získaných cenách, ale také o účasti na výstavách nebo autorském podílu na různých publikacích a dokumentech. V případě výstav zjistíme, že i Cihlář se zúčastnil některých akcí v Galerii H, například v roce

1987 společné výstavy s názvem *Dablovky*, na níž bylo přítomno dalších asi čtyřicet umělců. Ale to už se ocitáme v kategorii Výstavy / Akce, případně v kategorii institucí, kam jsme se přesunuli díky vazbám v systému. V kategorii institucí si můžeme ověřit informace o Galerii H – vznikla v roce 1982 a v rozmezí let 1983–1990 byla pořadatelem na čtyřiceti výstav a dalších akcí.

Kruh se uzavírá... Ale můžeme z něj snadno vystoupit, kliknutím na volbě Osoby se vrátit do kategorie personálií, vyhledat pro změnu údaje třeba o Jiřím Kolářovi, kde zjistíme, že výčet nabízených položek se rozrostl o podrobné heslo, částečnou bibliografii (pod odkazy autor publikace, autor textu, překladatel) a další užitečné informace.

Je zřejmé, že obsah databáze je zatím nevyvážený a že rozsah jednotlivých prvků a rolí, ať již v kategorii osob nebo jiných, závisí na stupni zpracování primárních dokumentů, tedy materiálů z archivu a z dalších zdrojů. Tím se netají ani autoři databáze. Vedle Jiřího Hůly k nim patří především správce systému Jiří Kovárník. Podle jejich slov se databáze neustále rozšiřuje a doplňuje, přepisováním údajů se zabývají podle finančních možností brigádníci nebo jen členové občanského sdružení.

A jsme u jádra věci. Tvůrce databáze by chtěli, aby výsledky jejich práce sloužily co nejširšímu okruhu zájemců o výtvarné umění. Ale uvědomují si, že bez peněz nedokáží v rozvíjení databáze úspěšně pokračovat. Proto se rozhodují zpřístupnit Informační systém abART na internetu ve dvou verzích – volné, otevřené pro každého, ale omezené ve vyhledávacích možnostech, a placené s úplným přístupem ke všem informacím. Uvažují o různých formách úhrady, nebrání se ani různým typům smluv, včetně tzv. smlouvy přátelské, kdy by příspěvek za užívání databáze byl jakousi formou podpory archivu. Doufají, že zájemce o svůj systém najdou i mezi knihovníky, kteří jej zprostředkují dalším uživatelům.

Pro knihovníky ještě poznámka závěrem. Databáze není vytvářena v žádném běžném knihovnickém systému. Přesto jsou při zpracování dat ctěna aspoň základní knihovnická pravidla. Bez ohledu na to je třeba ocenit, že autoři se rozhodli vytěžit informace z bohatého, ale těžko dostupného fondu (archiv je uložen v Kostelci zatím v dosti provizorních podmínkách zejména co se týče možnosti studia) a převést je do formy, která jejich dostupnost zjednoduší. Není právě toto hlavní poslání informačního pracovníka?
JIŘÍ MIKA (mika@svkk1.cz)

ZE SVĚTA

Zdroje jsou dostupné v knihovně knihovnické literatury Národní knihovny ČR

Rakouská národní knihovna vydala faksimile kodexu ze 14. stol., který pochází z českého území. Ve fondu knihovny je veden jako tzv. Gründungscode (Cod. 1182) a jedná se o Evangeliář, který zhotovil Jan z Opavy (Johanes von Troppau) pro rakouského vévodu Albrechta III. (1365–1395). Text je psaný zlatým písmem, zdobený iniciálami a miniaturami, které ilustrují životy evangelistů a události popisované v evangeliích. Soudí se, že kodex vznikl jako korunovační evangeliář. Kodex je poprvé reprodukován jako faksimile. Některé jeho části byly vydány tiskem v r. 1948.

(<http://www.onb.ac.at/sammlungen/hshrifft/index.htm>; *Österreichische Nationalbibliothek Newsletter*. – Nr. 3 (2005), s. 11)

Dohoda o spolupráci národních knihoven Polska a Číny byla podepsána v r. 1960. V posledních letech tyto dávné kontakty ožily. V roce 2004 a 2005 se delegace pracovníků obou knihoven vzájemně navštívily. Mezi konkrétními formami spolupráce nebyly navrženy jen ty, které jsou úzce svázány s knihovnickou činností. Národní knihovna Číny např. nabídla Polákům několik výstav: Čínské tisky a knižní malba, Historie čínské knihy, Nejceněnější sbírky čínské Národní knihovny, Jazyk, kaligrafie a knížky a Od obrázku ke znaku.

(*Biuletyn Informacyjny Biblioteki Narodowej*. – 173, 2 (2005), s. 48–51)

V Bibliothèque de France (Národní knihovně Francie) pracuje skoro 3000 zaměstnanců. Z toho 1400 ve službách. Je povinností každého odborného pracovníka, aby bez ohledu na své zařazení, odpracoval ve službách 4–6 hodin týdně. V knihovně pracují tři typy zaměstnanců: Fonctionnaires jsou přijímáni na základě náročného konkurzu a patří mezi ně pracovníci z oblasti relevantních uměleckých řemesel a odborní knihovníci. Contractuels jsou přijímáni na základě diplomu a jsou to další odborní pracovníci, jako např. elektrikáři, jazykáři ve studovných apod. Vacantaires jsou především studenti přijatí na základě krátkodobé smlouvy a pracující ve skladech, na místech prvního kontaktu s veřejností apod. Partnery pro vedení jsou dva volení pracovníci a dva čtenáři. Každému novému pracovníkovi se věnuje pozornost na všech úrovních řízení a je přijat u prezidenta národní knihovny

a generální ředitelky, kteří mají na tuto činnost vyhrazen jeden den v měsíci. Zároveň musí zaměstnanec absolvovat povinné vzdělávání. Jednou ročně má každý pracovník právo na setkání s přímým nadřízeným v osobním rozhovoru, který má přesně stanovenou strukturu a podřízený i nadřízený pracovník v něm mají své úkoly. Pracovník například sděluje, zda dostává úkoly v souladu se svým pracovním zařazením, které činnosti na jeho pracovišti si vyžadují lepší řízení, ve kterých oblastech potřebuje více informací, co očekává od svého vedoucího pracovníka a jaké má návrhy na zlepšení pracovního prostředí, odstranění problémů pracoviště a svůj vlastní osobní rozvoj.

(*Knižnica*. – Roč. 6, č. 9 (2005), s. 35–41)

Archeologové z Varšavské univerzity při vykopávkách v Egyptě objevili vzácné koptské kodexy. O pomoc při jejich očištění požádali konzervátory z polské Národní knihovny. Papyrové kodexy v dřevěných deskách si zachovaly formu knihy, ale byly zetlelé. V primitivních podmínkách práce na nalezišti je úkol tak poškozené knihy konzervovat zvláště obtížný a každé otevření při jejich zkoumání stav kodexů zhoršovalo. Metodologický problém způsobilo i přání archeologů, aby mohli číst texty, protože nález pocházel z oblasti, v níž se zachovalo málo písemných pramenů. Po nejnětější ošetření byla důležitá rozhodnutí ponechána komisi složené z konzervátorů, koptologů a egyptologů.

(*Biuletyn Informacyjny Biblioteki Narodowej*. – 173, 2 (2005), s. 52–53)

Na stránkách polského elektronického časopisu knihovníků a informačních pracovníků EBIB, který je dostupný na URL <http://ebib.oss.wroc.pl/> se konala anketa o míře spokojenosti s knihovnickou profesí. Anketa obsahovala 28 otázek, na které odpovídalo 137 knihovníků. Převládaly mezi nimi ženy, průměrný věk respondentů byl 41 let. Knihovnické vysokoškolské vzdělání mělo 36,5 % účastníků ankety (jen jeden s doktorátem) a vysokoškolské celkem 43,7 %. Zkoumaly se objektivní a subjektivní faktory spokojenosti se zaměstnáním, vzděláváním se a zvyšování kvalifikace jako zdroj spokojenosti s prací, co motivovalo volbu profese (a zda by dnes volili stejně), co nejvíc motivuje knihovníky k práci, přání spojená s metodami a organizací práce.

(*Knižnica*. – Roč. 6, č. 9 (2005), s. 15–20)

KNIHOVNICTVÍ

Teorie. Řízení a organizace

BURGETOVÁ, Jarmila : Zpráva o účasti na světovém knihovnickém a informačním kongresu a 71. výroční konferenci Mezinárodní federace knihovnických spolků a institucí (IFLA) v Oslo. Praha: Svaz knihovníků a informačních pracovníků ČR, 2005. – 9 s. *Ko 7.826/B*

Deutscher Bibliothekartag 2005 Düsseldorf : Programm. /Den německých knihovníků v Düsseldorfu v r. 2005 : program. / Düsseldorf: Verein Deutscher Bibliothekare, 2005. – 146 s.

Kp 7.822/B

Harrod's librarians' glossary and reference book : a directory of over 10,200 terms, organizations, projects and acronyms in the area of information management, library science, publishing and archive management / comp. by Ray Prytherch. – 10th ed. / Knihovnickův slovník a příručka. Soupis přes 10 200 termínů, organizací, projektů a zkratk v oblasti informačního managementu, knihovnické vědy, vydavatelského a archivního managementu. / Abingdon: Ashgate, 2005. – 753 s.

Zfb 35.985

IFLA 21st annual conference of library research services for parliaments, Oslo 10–12. August 2005 : „Knowledge and information for parliaments – a premise for democracy“. / 21. výroční konference IFLA o službách vědeckých knihoven pro parlamenty. Oslo 10.–12. srpna 2005. „Znalosti a informace pro parlamenty – předpoklad demokracie“. / [Oslo: s.n., 2005]. – [65] s.

Kpb 7.832/B

International library and information science research : a comparison of national trends / by Maxine K. Rochester and Pertti Vakkari. / Mezinárodní výzkum knihovnictví a informační vědy. Porovnání národních trendů. / Hague: IFLA Headquarters, 2004. – 54 s. – (IFLA Professional Reports ; No. 82) *KI 35.981*

Automatizace knihovnické a informační činnosti

Automatyzacja bibliotek publicznych : materiały z ogólnopolskiej konferencji, Warszawa, 24–26 listopada 2004/red. E. Górská. / Automatizace veřejných knihoven. Materiály z celopolské konference – Varšava 24–26. 11. 2004. / Warszawa: Wydawn. SBP, 2005. – 222 s. : grafy. – (Propozycje i materiały ; 60) *Ab 35.918*

COBISS 2005 : Stanje in problemi avtomatizacije knjižnic v državah CEI – konkurenčnost knjižnic

v informacijski družbi. / Stav a problémy automatizace knihoven ve státech Středoevropské iniciativy – konkurence knihoven v informační společnosti. / [Maribor: Institut informacijskih znanosti], 2005. – 1 sv. (jednotlivé konferenční materiály) *Kz 36.002*

Organizace knihovnických fondů

BURGETT, James – HAAR, John – PHILIPS, Linda L. : Collaborative collection development : a practical guide for your library. / Kooperativní budování fondů : praktická příručka pro vaši knihovnu. / Chicago: American Library Association, 2004. – 211 s. *O 35.858*

Digital preservation of cultural heritage resources : implementation, standardization, and strategie : the 1st International Symposium in Celebration of Unesco/Jikji Memory of the World Prize, 1.–2. 9. 2005, Cheongju, Korea. / Digitální ochrana zdrojů kulturního dědictví : zavádění, standardizace a strategie. 1. mezinárodní symposium konané na počest udělení ceny Unesco/Jikji – Paměť světa, 1.–2. 9. 2005 v jihokorejském Cheongju. / [S.l. : s.n.], 2005. – 498 s. *OI 36.052*

Sítě knihoven

Conference of directors of national libraries : 30th meeting, Berlin, Germany, 6 August 2003 : agenda and reports. / Konference ředitelů národních knihoven. 30. shromáždění, Berlin, 6. 8. 2003 : průběh jednání a referáty. / Canberra: National Library of Australia, [2003?]. – 230 s.

Taa 7.569/B

JENKINS, Paul O. : Fakulty – librarian relationship. / Vztahy mezi fakultou a knihovníkem. / Oxford : Chandos Publishing, 2005. – 166 s. *Tb 36.062*

Knihovní řád Národní knihovny České republiky : účinný od 3. října 2005. Praha : Národní knihovna ČR, 2005. – 39 s. *Tab 7.808/B*

Služby knihoven

IRVALL, Brigitta – NIELSEN, Gyda Skat : Access to libraries for persons with disabilities. / Přístup do knihoven pro osoby tělesně postižené. / Hague : IFLA Headquarters, 2005. – (IFLA Professional Reports ; no. 89) *Sbd 35.979*

Služby knihoven – nové trendy : sborník příspěvků ze semináře : 19.–23. června 2005, Lednice, Česká republika / sestavil Petr Žabička. Brno : Moravská zemská knihovna, 2005. – 124 s. : il. *S 36.028*

Vybráno z databáze NIPOS
Článeková bibliografie

BENEŠOV (16 000 obyv.) • Městská knihovna v Benešově od 1. ledna 2006 přebírá regionální funkci a pro tento účel získá od Středočeského kraje částku ve výši 788 000 Kč. Regionální funkcí jsou pověřeny ještě další čtyři knihovny (místo původních 15). Přímé náklady na reorganizaci budou Středočeský kraj stát přes 2,6 mil. Kč. Další peníze dostanou okleštěné městské instituce na přestěhování inventáře, úhradu nájemných smluv a přesuny knihovního fondu. (Benešovský deník, 29. 12. 2005)

ČESKÉ BUDĚJOVICE (95 000 obyv.), **ZLATÁ KORUNA** (680 obyv., okres Český Krumlov) • K 120. výročí existence první veřejné knihovny v Českých Budějovicích (15. 11. 1885) byla v budově na Lidické č. 1 uspořádána výstava. Na jejím vzniku se podílely Národní jednota pošumavská, Beseda českobudějovická a Beseda řemeslnicko-živnostenská. Základní fond tvořilo 949 svazků knih. Jihočeská vědecká knihovna byla založena později, až 1. 8. 1945. Po zrušení klášterů a dalších církevních institucí se její fondy rozšířily o další knihy, např. cenné rukopisy, prvotisky a staré tisky do r. 1800, které byly uloženy ve Zlaté Koruně. Během doby se vytvořil samostatný fond regionální literatury. Od 80. let 20. století je ve Zlaté Koruně instalována stálá výstava Pisemnictví jižních Čech. Knihovna vydává odborné publikace, pořádá výstavy knižních ilustrací, v jejím rámci pracovaly Divadlo poezie a pěvecký kroužek, pracovníci se zabývají výzkumnými úkoly (např. projekt Kohoutí kříž věnovaný historii a kultuře Sudet, oceněný diplomem Ministerstva kultury ČR). V srpnu 2002 byla práce knihovny narušena povodní, při které bylo zničeno na 100 000 svazků knih. V současnosti jsou škody napraveny, knihovna se modernizuje. Své pobočky má ve Čtyrech Dvorech, na sídlišti Vltava, v Suchém Vrbném, Rožnově, na Lidické třídě a Na Sadech. (Českobudějovické listy, 31. 12. 2005)

DOKSY (5000 obyv., okres Česká Lípa) • V Městské knihovně v Doksech začala 16. ledna výstava prací amatérské fotografky H. Horčíčkové Barevné proměny hradu Bezděz. (Českolipský deník, 16. 1. 2006)

HRADEC KRÁLOVÉ (95 000 obyv.) • Knihovna města Hradec Králové převzala v listopadu 2005

dar americké ambasády v hodnotě 500 dolarů. Ze strany tohoto velvyslanectví je to poněkud výjimečný dar, neboť se zaměřuje spíše na velké projekty. V tomto případě chce ocenit práci, která není v podmínkách veřejných knihoven běžná. Část darovaných multimediálních titulů patří dětským uživatelům. Jedná se především o hudebně-vzdělávací hry, část bude využita pro studenty hudební výchovy.

(Bulletin SKIP, č. 4, 2005)

JAROMĚŘ (13 000 obyv., okres Náchod) • Knihovna Městského muzea v Jaroměři vlastní unikátní historickou obrazovou knihu nazvanou Viribus Unitis čili Spojenými silami, která pojednává o rakouském císaři Františku Josefovi I. z rodu habsbursko-lotrinského. Zatímco v německé verzi je zachováno několik exemplářů, podle soudního znalce jde o jediný český výtisk v zemi. Kniha váží 7 kg, je vysoká 45, široká 35 a tlustá 6 cm. Obsahuje 25 heliografických příloh, tři barevné umělecké listy a 100 celostránkových obrazů. (Noviny Náchodska, 20. 12. 2005)

KAMENICKÝ ŠENOV (4000 obyv., okres Česká Lípa) • V Městské knihovně v Kamenickém Šenově se koná výstava obrazů místního rodáka Oty Vejskala, které maloval přímo ve městě. (Českolipský deník, 6. 1. 2006)

KROMĚŘIŽ (29 000 obyv.) • Zastupitelstvo města Kroměříže na svém zasedání 10. listopadu udělilo zlatý Kroměřížský tolar – jako nejvyšší místní vyznamenání – Knihovně Kroměřížska. Byl tak oceněn dlouholetý přínos knihovny pro občany v oblasti kulturní, vzdělávací a informační, který vedl k získání prestižního titulu Knihovna roku 2005. (Kroměřížský zpravodaj, č. 12, 2005)

KROMĚŘIŽ (29 000 obyv.) • Od března 2002 působí v obci Trávník pobočka Knihovny Kroměřížska. Registruje 30 čtenářů ve věku od 7 do 80 let. Nabízí přístup na internet, což mohou děti a mládež do 15 let do 30 minut využít zdarma. Zápisné ani roční poplatky se v této knihovně nevybírají. Její vlastní fond obsahuje asi 500 knih. V průběhu roku je doplňován novinkami z tzv. výměnného fondu. Jedná se o soubor knih zakoupených z finanční dotace, který je odborně zpracován zaměstnanci Knihovny Kroměřížska a v pravidelných intervalech obměňován mezi jednotlivými pobočkami a místními knihov-

nami. Návštěvnost knihovny je tu sezónní záležitostí, v zimních měsících je mnohem vyšší než v létě. Mladiství čtenáři se méně věnují čtení knih a dávají přednost internetu.

(Kroměřížský zpravodaj, č. 12, 2005)

PRAHA 4 • Již 25. automatizovaná pobočka Městské knihovny Praha, tentokrát pro děti a mládež v ulici Na Veselí na Pankráci, byla otevřena v prosinci 2005. Kromě své běžné činnosti pořádá večery poezie z tvorby čtenářů. Své texty zde také prezentovala spisovatelka I. Obermannová, dále T. Halík, na besedách se čtenáři setkali např. se spisovatelem I. Klímou, J. Topolem a L. Vaculíkem.

(Tučňák, č. 1, 2006)

PŘÍBRAM (35 000 oby.) • Knihovna Jana Drdy v Příbrami ve své Edici současné české poezie vydala již 33. titul, sbírku básní M. Staška Některé věci.

(Příbramský deník, 6. 1. 2006)

RAJHRAD (2700 oby., okres Brno-venkov) • Benediktinská knihovna kláštera v Rajhradě vlastní přes 60 000 svazků knih, které dosud nebyly pro veřejnost přístupné. Nyní mohou zájemci o literární historii vidět přebaly všech knih v počítačové podobě, u nejcennějších publikací i celý obsah. K tomu pracovníci knihovny použili digitálního fotoaparátu na stativu. V počítači se objeví i místní rarity – od miniaturních kolibřích vydání některých děl až po antifonář ze 17. století, veliký 60 centimetrů. Největší je Railyho zeměpisný atlas vážící 35 kilogramů. Rajhradské sídlo je nejstarším moravským fungujícím klášterem. Vznikl v r. 1048, v 19. století se stal centrem národního obrození na Moravě.

(Rovnost-Denik Znojemska, 5. 1. 2006)

STRÁŽ POD RALSKEM (4100 oby., okres Česká Lípa) • Zastupitelstvo Stráže pod Ralskem schválilo v prosinci 2005 rozhodnutí, aby Městské informační středisko sídlilo v témže domě jako Městská knihovna. Návštěvníci infocentra tak budou mít k dispozici internet, který je veřejnosti dostupný právě v knihovně. Knihovna se zapojila do projektu Internetizace knihoven, který vyhlásil Liberecký kraj.

(Českolipský deník, 16. 12. 2005)

TEPLICE (51 000 oby.) • Regionální knihovna Teplice si letos připomíná 60 let svého působení. Všechny akce se budou proto nějakým způsobem dotýkat její historie. Knihovna je příspěvkovou organizací města, které jí letos poskytne na provoz 7 mil. Kč a k tomu tři účelové dotace: 300 000 Kč

na opravy oken, 40 000 Kč na opravy ostění a 500 000 Kč na kanalizaci a dláždění.

(Deník Směr, 11. 1. 2006)

TURNOV (14 000 oby., okres Semily) • V roce 2005 si turnovská knihovna připomíná 185. výročí svého vzniku. Dne 27. 12. 1820 napsal zakladatel knihovny, pater Antonín Marek, Prowolánj k pánům vlastencům města Turnova, ve kterém vyzývá k založení čtenářské společnosti. A tak vznikla druhá nejstarší česká veřejná knihovna v Čechách. V současnosti patří Městská knihovna Antonína Marka Turnov k nejvýznamnějším a neaktivnějším kulturním institucím ve městě. Kromě získávání, zpracování, uchovávání a zpřístupňování knih, periodik a dalších informačních pramenů nabízí řadu dalších služeb. Jednou z nich je možnost zapůjčit si literaturu ve zvukové podobě. Tato služba je určena nevidomým a slabozrakým čtenářům. Kromě audiokazet má knihovna i CD-ROMy, přístupný internet, nabízí počítačové kurzy, pořádá přednášky a setkání, kulturní pořady a výtvarné dílny pro děti atd. Působí při ní literární kroužek Turnovský granátek, jehož dětský členové vydávají časopis Granátek.

(Deník Pojizeří, 27. 12. 2005)

TURNOV (14 000 oby., okres Semily) • Hodiny výchovy ke čtenářství připravila Městská knihovna Antonína Marka v Turnově v rámci projektu Kde končí svět. Cyklus pro základní školy zahajuje v lednu pro 1. ročníky pořady nazvanými Hrajeme si s abecedou, Zpíváme si s knížkou, Hop z knížky do knížky. Na únor a březen se chystá pořad Putujeme za Máchou a křest knihy I. Březinové S básníkem v báglu, který je určen 2. stupni základních škol a gymnázií.

(Hlasy a ohlasy Turnovska, č. 1, 2006)

VELKÉ LOSINY (2900 oby., okres Šumperk) • Služeb knihovny ve Velkých Losinách v loňském roce využilo 6069 návštěvníků, kteří si vypůjčili celkem 33 620 svazků knih, periodik a ostatních dokumentů. V r. 2005 knihovna registrovala 534 čtenářů, z nichž 144 tvořila mládež. O využívání internetu projevoval zájem 1742 uživatelů. V současnosti její fond nabízí zhruba 12 763 knih a 20 titulů časopisů. V září 2005 zahájila automatizaci výpůjčného protokolu. Kromě základních činností pořádá soutěže, výstavy a besedy pro ZŠ. Dále pečuje o čtyři knihovny v regionu (Loučná, Sobotín, Vernířovice a Kouty), pro něž nakupuje a zpracovává fond knih.

(Velkolosinské Prameny, č. 1, 2006)

SYLVA ŠIMSOVÁ ODPOVÍDÁ Z ANGLIE

—**Dotaz:** Blokují angličtí knihovníci nežádoucí internetové stránky?

—**Odpověď:** Předpokládám, že software k filtrování přístupu k internetu se používá ve většině veřejných anglických knihoven, kde je čtenářům dovoleno internet používat.

Knihovna v přístavním městě Plymouth může posloužit jako typický příklad (<http://www.plymouth.gov.uk/homepage/leisureandtourism/libraries/libraryservices/internetaccess/internetacceptableusepolicy.htm>).

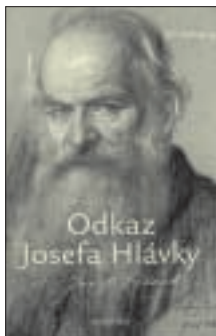
Než je čtenáři dovoleno zasednout k internetu, musí podepsat *pravidla přijatelného používání internetu (Internet Acceptable Use Policy)*. K tomu je ovšem třeba, aby dovršil nejméně 15 let. Mladší čtenáři mohou používat internet pouze tehdy, když s nimi k registraci přijde rodič a vyjádří souhlas. Samotné surfování je zdarma, ale platí se za použití tiskárny. Kvůli velké poptávce se doporučuje, aby si čtenář zamlouval počítač předem. U počítače může čtenář strávit maximálně dvě hodiny denně a doba použití je kontrolována automaticky. Knihovna používá filtr, který blokuje „nevhodné“ stránky. Čtenář, který se domnívá, že některá stránka by neměla být přístupná nebo by naopak neměla být filtrována, může vyplnit formulář *Návrhy na filtrování (Filtering Suggestion Form)*, na nějž mu knihovna má odpovědět do 5 dnů.

Sarah Olmes shrnula informace o internetových filtrech v článku pro UKOLN (*UK Office for Library Networking*) (<http://www.ukoln.ac.uk/public/earl/issuepapers/filtering.html>).

Účelem filtrovacího softwaru je zabránit v přístupu k pornografii a jiným nežádoucím stránkám. Článek popisuje metody, které se při filtrování používají. Do filtru se vkládají buď zakázaná hesla, nebo jména zakázaných stránek. Nejde jen o přístup k pornografii, ale také k různým protizákonným informacím. Knihovnám by se mohlo stát, že by byly stíhány za spoluúcast v protizákonných činech. (To mi připomíná epizodu z mých mladých let ve veřejných knihovnách: Jeden čtenář si meziknihovní výpůjční službou pravidelně objednával soudní lékařské knihy o vraždách mladých dívek. Jednou se na mě obrátila skupina mladých knihovnic, položila mi na stůl jednu z těch knih otevřenou na stránce se zvláště odporným obrázkem a zeptala se, co budu dělat, až se některé z nich něco takového stane. Protože jsem byla nadšeným zastáncem svobody slova, ujistila jsem je, že si nemusejí dělat starost a že jako knihovnice neseme přímou odpovědnost za volný přístup k informacím. Příští žádost o meziknihovní výpůjční službu pro zmíněného čtenáře jsem však „náhodou“ ztratila, protože jsem starost měla. On se dovítí a o další knihy podobného druhu si neřikal.)

Angličtí knihovníci si velice zakládají na svobodném přístupu k informacím a neradi zavádějí jakákoli omezení. Teď právě se hodně diskutuje o omezení internetu v Číně. Frida Ghitis, americká novinářka, jejíž článek se najde hned na několika internetových stránkách ([např. www.tibet.ca/en/wtnarchive/2006/1/28_5.html](http://www.tibet.ca/en/wtnarchive/2006/1/28_5.html)) napsala, že v internetových kavárnách v Tibetu je vyhláška *Nepoužívejte internet pro politické a jiné neinteligentní účely*. Diskuze se však neomezuje jen na anglické knihovny. V Respektu se píše o tom, jak Google pomáhá v Číně filtrovat informace (Třešňák P.: Google prodal duši. In *Respekt*, roč. 17, č. 5, s. 3).

Zavedení internetu do škol staví pedagogy před podobné problémy, jaké mají knihovníci ve veřejných knihovnách. *National Grid for Learning* (http://www.ngfl.gov.uk/about_ngfl) přistupuje k těmto problémům jinak – místo omezování nežádoucích stránek zprostředkovává přístup k vybraným kvalitním a bezpečným stránkám.

Jiří Pokorný **Odkaz Josefa Hlávky**

Historická práce se zabývá institucemi, které jsou spjaty se jménem největšího mecenáše v českých dějinách, architekta Josefa Hlávky (1831–1908), a sleduje, jak se v jejich osudech i v osudech jejich představitelů odrážela historie 20. století: závěr existence habsburské monarchie, první republika, německá okupace, komunistický režim i naše současnost. Jde především o Českou akademii věd a umění, založenou r. 1890, předchůdkyni dnešní Akademie věd ČR, ale také o nadaci, jež kupodivu přečkala i dobu komunistického režimu, o studentské koleje a o dnes už málo známý Národohospodářský ústav, jehož zánik na počátku 50. let byl provázen politickým soudním procesem.

• 304 str., 8 str. obráz. příl., váz., 195 Kč

Petr Hlaváček **Čeští františkáni na přelomu středověku a novověku**

Dějiny františkánského řádu v českých zemích ve velmi složitém období od poloviny 15. století zhruba do roku 1530, v němž se františkáni museli neustále vyrovnávat s nelehkým postavením příslušníků minoritní římskokatolické církve, ale i s národnostními střety a s rivalitou farního kléru a příslušníků ostatních řádů. Autor líčí také osudy výrazných osobností, jež v té době ve františkánském řádu o nás působili.

• 220 str., 8 str. bar. obr. příl., váz., 260 Kč

Zdeněk Müller **Svaté války a civilizační tolerance**

Knihu přibližuje širší čtenářské veřejnosti aktuální téma soudobého světa – mezinárodní terorismus a jeho náboženské, společenské a lidské souvislosti. Název publikace byl zvolen záměrně jako výzva k dialogu o tom, zda kulturní, civilizační a náboženská nedorozumění byla a jsou osudová, anebo zda je lidstvu bližší civilizační a náboženský mír. Autor nabízí čtenáři přehled soudobých představ, projektů a akcí, kterými se projevuje interakce náboženství a ideologie, náboženské kultury a náboženské víry, náboženského přesvědčení a extremismu. Knihu doplňuje chronologická tabulka a řada barevných ilustrací.

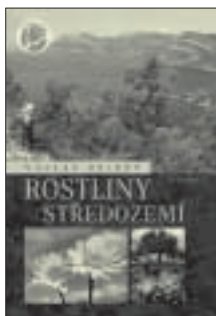
• 136 str., bar. obr. v textu, grafy, brož., 140 Kč

Oldřich Fejfar, Pavel Major **Zaniklá sláva savců**

Na základě zajímavých a nevědných nálezů z významných světových lokalit se autoři pokusili o rekonstrukce unikátních vyhynulých savců z období třetihor.

Rekonstrukce jsou ztvárněny na barevných dvoustranách doprovázených informativním textem, v němž se autoři snaží hledat širší souvislosti vývoje, původu či spleťtých migrací těchto zvířat.

• 280 str., 77 bar. tab., 200 perokreseb, váz. s přeb., 490 Kč

Václav Zelený **Rostliny Středozeří**

V první publikaci o rostlinstvu Středozeří od českého autora je popsáno více než 300 rostlinných druhů z této oblasti.

Autor se zaměřil nejen na časté domácí, hlavně pobřežní druhy rostlin, ale i na řadu druhů z jiných oblastí světa, které ve Středozeří už zdomácněly nebo se zde často pěstují jako okrasné rostliny.

• 408 str., 534 čb. a bar. obr., váz., 260 Kč

ACADEMIA

nakladatelství AV ČR,
Legerova 61, 120 00 Praha 2

Knihy si můžete objednat na telefonním čísle 296 780 510, písemně na adrese Academia – expedice, Rozvojová 135, 165 02 Praha 6-Suchbátka nebo prostřednictvím e-mailu: expedice@academia.cz. Skladovanou produkci naleznete na www.academia.cz

VĚRNÝM KNIHOVNÁM POSKYTUJEME 10 % RABAT.